

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Széchenyi-utca SIMON-ház Kunz József ut
kereskedésével szemben.

Hirdetmények.

Előfizetési pénzek és a kiadás körüli panaszok
valamint a lap szellemi részét illető
minden közlemények ide intendőek.

Bérmentetlen levelek csak ismert kezektől
fogadtnak el.

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP.

A SZABADELVÉPÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen naponként a vasárnap és péntek kivételével.

Előfizetési ár:

Helyben házhoz hozva, vagy vidékre
postán küldve:

Egész évre 10 frt — kr.
Félévre 5 frt — kr.
Negyedévre 2 frt 50 kr.
Egy hóra 1 frt — kr.

Hirdetési díj:

Öt-hatásos példátör egyeztetésért 5 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésért külön 30 kr. —
Nyilttér 4 hasásos példátörért 20 kr.

Hirdetést vagy reklámot magában foglaló
újdonság sora 50 kr.

XVIII. évfolyam 1891.

Debreczen. Hétfő, Február 16.

33. szám.

Kőrössi Sándor beszámolója.

Kőrössi Sándor városunk III-
dik kerületének országgyűlési képviselője
tegnap megjelent választói körében, hogy
beszámoló beszédet tartson. Szeretett orsz.
képviseletnek három választási ciklus alatt
tisztelte meg e város bizalmával; s ez idő
alatt a kitűnő szónok, a képzett jogász, a
nagy tudományú férfiú oly népszerűsége
vivott ki magának a parlamentben, hogy
ma már mint az igazságügyi bizottság
elnöke fáradhatatlan munkálkodásával
az országgyűlés egyik legérdemesebb és
legtevékenyebb tagja ösmeretes ország-
szerte.

Debreczen város választó polgársága
nem csalódott, midőn a debr. jogakadé-
mia volt tanárának ajándékozta manda-
tumát, mert ime a jeles férfiúnak alkalm-
a nyílt, hogy értékesítse jogi tudomá-
nyát a haza javára; általános ösmeretei-
vel, s valóban jeles szónoki képességével
az orsz. szabadelvű párt legszámottevőbb
tagjává legyen.

Örömmel üdvözljük őt itthon, kö-
rünkben, s szeretettel hallgatjuk meg,
midőn le-lejön hozzánk, hogy hatalmas
szónoklattal elbeszélje, miként állanak az
ország ügyei, hogyan folynak a politikai
események, mik miért, minő okból történt-
ek s minők a jövőnd kilátásai.

Olvassa el bárki Kőrössi Sándor
beszámoló beszédét, s látni fogja, hogy
mily körültekintéssel kimerítően, okos
elmével csoportosította az eseményeket s
részletezte azt átlátszóan, hogy a legjai-
kusabb ember is hű képét nyeri a negyed-
fél év alatt felmerült politikai megzál-
magnak.

A hatás az olvasóra bizonyonnyal nem
lesz kisebb, mint volt a városháza nagy
tanácstermében összesereglett választókra,
a kik a szép beszédet hallották. A lelke-
sedés s öröm kitörése hangzott fel sok-
szor midőn a fényes pénzügyi eredménye-
ket ecsetelte, és midőn Királyunk Ő
Felségének Debreczen iránti érdeklődé-
séről szólt, mondván, hogy bármily sok
apró mozzanatot segített elő azt, hogy
Debreczen is királyi táblát kapjon, mégis
legfőképpen a királynak köszönhetjük azt.
Nagy lelki megnyugvással hallottuk azt
a kijelentést, hogy az ellenzéki híresze-
telésekből egyetlen szó sem igaz, mert a
szabadelvű pártban nemcsak, hogy sem-
miféle politikai kérdésben nézeteltérések
nincsenek, de az egyetértés, tömörülés
és összetartás erősebb és biztosabb soha
nem volt, mint ma.

Es a mi Kőrössi Sándor beszében
legjellemzőbb és legkimagaslóbb az, hogy
a kényes tárgyak elől sem tért ki s rész-
letesen megemlékezett a véderővita alatt
történekről, a honossági törvény módó-
sításáról s a kormányvátságról. Es mi-
dőn e pontnál fölemlítette a Tisza
Kálmán nevé, s ecsetelte 15 évi kormány-
zási működését, a zsufolásig megtelt te-
remben oly óriási éljenzés hangzott fel,
mint annak idejében, midőn ugyan e te-
remben magától Tisza Kálmántól hal-
lottuk azt a kijelentést, hogy egy czélja
van csak, hogy az államháztartás egyen-
súlyát helyreállítsa. Ime helyre is állí-
totta, s soha disteljesebb érdemek között
államférfiú még nem hagyta el helyét,
mint Tisza Kálmán.

Kőrössi Sándor mielőtt elmondotta
beszédét Paksy Imre, Harmath Gergely és
Váczy János választókból álló küldöttség
menesztetett érte. Képviseletnek, midőn
diszmagyarban megjelent a teremben az
asztalfőnél lelkesen és hosszan éljenzte
a meghallgatására összegyűlt polgárság.

Fráter Imre a debr. szabadelvű
párt ez érdemekben megőszült, s mind-
nyájunk részéről nagy szeretettel környe-
zett elnöke üdvözölte a képviselő urat
rövid de szép és szeretetteljes szavakkal,
majd a beszámoló beszéd elmondása után
Paksy Imre mint a III-ik kerület
egyik választó polgára közölte meg
a választók nevében Kőrössi Sándor
hogy szíves volt körünkben megjelenni,
s itt tanulságos, magvas, s minden irány-
ban megnyugtató, politikai életünknek
hű képét nyújtó beszédét elmondani.

Kőrössi Sándor beszéde következő- leg hangzik:

Tisztelt polgártársak!

Negyedfél éve mult, hogy sz. kir. Debre-
czen város III-ik kerületének szabadelvűpárti
tisztelt választói engem nagybecsű bizalmukkal
megajándékoztak, a magyar törvényhozás képi-
selőháza tagjául harmadizben megválasztani mel-
tőztattak.

E negyedfél év csak egy elröppenő hab azt
idő végtelen tengerében. — És nekem mégis
oly hosszúnak tetszik, mert rég nem lehettem
szerencsés tisztelt választóimat ily nagy számban
együttesen láthatni, és mert ez idő alatt csak
most jelenek meg először Önök kedves körében
azon czélból, hogy a magyar törvényhozás mű-
ködéséről, s a képviselőházban követett eljárás-
sorról — több vonásokban — számot adjak.

Mielőtt ezt tennem: fogadják tisztelt uraim!
összesen és egyenként üdvözlömetem s megjele-
nésőfögrt szíves köszönetemet!

Önök, tisztelt polgártársaim! képezi a
magyar alkotmányunk s hazánk állami hatal-
mának sarkkövét. — Az önök megbízásából
folytam be törvényeink alkotásába, s így joguk
van eljárásom indokairól tölem számot kérni.

Midőn e kötelességet teljesítem: méltó-
tassanak becses figyelmükkel engem megaján-
dekozni.

De méltóztassanak nekem azt is meg-
gedni, hogy ne törvényhozásunk összes működé-
séről, hanem csak annak kimagaslóbb mozzana-
iról, s a nevezetesebb eseményekről szolhassak,
mert annak teljes előadására a mai nap nem
lenne elegendő.

Nincs is erre szükség, mert Debreczen város
művelt polgári közügyének folyását a napi sajtó
terjedelmes közleményeiből eléggé ismerik.

Törvényhozási működésünkről általánosság-
ban annyit mondhatok, hogy a kormány és a több-
ségben levő szabadelvűpárt nem tért le azon utról,
melyet az 1867. XII-ik törvénycikkbe foglalt
kiegyezési törvény megszabott.

Arra törekedtünk, hogy megalkothassuk
azon Magyarországot, mely a szabadság és egyen-
lőség alapján újja alakult alkotmányos és polgá-
risult államok díszes sorába beilljen, s Ausztriá-
val állandó szövetségben egy oly monarchiát
képezzen itt Európa közepén, mely míg egyfelől
egymás független és önálló állami létét kölcsö-
nösen biztosítja: addig másfelől az európai nagy
hatalmak között rendezetlenül megállhasson.

E czél felé törekedve, alkotunk törvénye-
ket, melyek pénzügyeink, közigazgatásunk, igaz-
ságszolgáltatásunk, közoktatásunk, kereskede-
lünk emelésére és a mi fő, hazánk védelmére
alkalmasak.

A ki nem a pártzenvedély vakító szem-
üvegén nézi hazánk közügyeit, országunk foko-
zatosan fejlődő állapotát, hanem a fennforgó
nehézségeket figyelembe véve, elfogulatlanul ítéli
azt meg: annak lehetetlen el nem ismernie, hogy
bár nagy áldozattal és súlyos teherviseléssel, de
nagyot haladt Magyarország mind az anyagi
mind a szellemi téren, elannyira, hogy a külföld
is tud már rólunk és csodálja azon nagy hala-
dást, melyet minden téren tettünk.

Az a külföld is kezd már ránk figyelni,
mely eddig századokon át létezésünkről sem tu-
dott semmit, és Magyarországot nem, hanem csak
Ausztriát ismert. — Ma pedig már tudja, hogy
az osztrák-magyar monarchiának, független egyik
önálló állama Magyarország, s ennek az ország-
nak a népek nagy tanácsában szava van.

De hát e haladás és ezen politikai súlyt
nem ingyen szereztük.
Munkásságunkba, erőfeszítésünkbe és temé-
dek pénzáldozatunkba került és kerül folytono-
san, hogy véderőnket fenntartsuk, s állami és
társadalmi ügyeinket fejlesszük.
Ki a czélt akarja: annak akarnia kell a
czélt megvalósító eszközöket is.

Mi minden körülmények közt magyarok
akarunk maradni, s azt akarjuk, hogy ez az
ország, melynek nemzetünk nemcsak nevet adott,
de azt ma is fenntartja, Magyarország maradjon.

Habár súlyosak is terheink, melyeket visel-
nünk kell: el kell azt viselnünk, mert ha mi
nem teszünk ezt az országot polgárisult állammá,
nem lesz ez Magyarország, hanem lesz az itt
összevergődött sok nyelvű nemzetiségek Babelévé,
mely arra lesz alkalmas, hogy hódító nagy nem-
zetek megosztozzanak rajta.

De nem kívánok általánosságokban maradni.
Szólni kívánok részletekről is és ezek között
először is pénzügyeink állásáról.

Nemcsak a magán, de az állami életben is
a pénz az, melylyel a szükségletet fedezni lehet.
Az állami életben is a fenntartó, a fejlesztő, a
mozgató erő a pénz képezi.

Több ízben volt alkalmam tisztelt választó
polgártársaim előtt pénzügyeink állásáról szomorú
képet festeni, és időnként elmondani, hogy ebben
az évben 30, ebben meg 40 millió forint költség-
vetésünkben a hiány.

Ez alkalmammal azon szerencsés helyzetben
vagyok, hogy azon kijelentéssel jelenhetek meg
Önök előtt, hogy állami költségvetésünkben
nincs többé hiány, sőt egy csekély fölösleg is van.

Ugyanis az 1891-ik évi állami költségvetés
mérlege így áll:

*Összes kiadásaink: háromszázhatvanegyz
millió, kilencszázhatvankilenc ezer, háromszáz-
huszonhárom forintra ranguk, míg ezzel szem-
ben összes bevételeink: háromszázhatvankilenc
millió, nyolcszáz, ötszáznyolcszázharom ftra
mennek. — Tehát a bevétel fölösleg harminez-
kilencszáz, kétszázharom forintot tesz.*

Ezzel tehát állami háztartásunk sulyegene
helyre van állítva.

Nem szándékom pénzügyeink fejlődésének
történetét foglalkozni, de röviden mégis felel-
nem kell azon kérdésre: minek, vagy kinek
köszönhetjük államháztartásunk sulyegyenének
helyreállítását?

Köszönhetjük annak, hogy a pénzügyi ter-
vezését 1886-ban maga az akkori, miniz-
terelnök Tisza Kálmán vette át azon czélból,
hogy állami háztartásunkba szigorubb rendet,
az addiginél óvatosabb eljárást és takarékos-
ságot hozzon be és már 1888-ik évi október 18-án
a képviselőházban ő azon nyilatkozatot tette,
hogy bár sem adófelvétel, sem új adó behoza-
tala iránt törvényjavaslatot benyújtani nem szán-
dekozik: mindamellett ha a kormány, a törvény-
hozás és mindenki a megkezdett takarékos-
ságot folytatja, és ha a béke is fenntartható lesz;
az a ki az 1890-ik évi költségvetésben benyújtja
a költségvetést hiány nélkül fogja benyújthatni.

E jövőndőlés 1890-ben a költségvetés ja-
vulásával, az 1891-iki költségvetésben pedig az
egyensúly helyre állításával be is teljesült.

Dr. Weberle Sándor pénzügyminiszter volt
az a szerencsés, ki e költségvetéseket benyúj-
totta. — Ez a pénzügyi tudományban páratlan
járassággal bíró államférfi, már mint Tisza
Kálmán államtitkárja nagy szolgálatokat tett
pénzügyeink javítása körül: mint pénzügy-
miniszter pedig bebizonyította, hogy méltó azon
magas állásra, melyet elfoglalt.

Amde a nevezett államférfiak érdemei el-
ismerése mellett el kell ismernünk a nemzet
érdemét is. A nemzet volt az, mely a felemelt
szeszdó, dohány, hús, bor és söradó terheit
egész odaadással viselte és államháztartásunk
sulyegene helyreállítását lehetővé tette.

Az alkotott törvények között meg kell
emlékeznem az 1888-ban hozott és a 35 és
37-ik t. czikkbe foglalt törvényekről, az álla-
mi üalméresi jövedeléről, és az állami üalmé-
resi jövedeléről szóló törvény folytán adandó
kártalanításról.

Méltóztannak tudni, hogy az 1848-ik évi
IX-ik törvénycikk, mely az urbéri viszonyokat
megszüntette, nem szüntette meg egyezersmind
az ugynevezett kir. kisebb haszonvételeket, sőt
nem tette ezt az 1853-iki márczius 2-iki nyílt
parancs sem, melyet akkor az abszolút hatalom
bocsátott ki.

Az egész országban általános volt az óhaj,
hogy a középkori hűbériségnek ez az utolsó
maradványa is eltüntessék hazánk földéről.

Ez megtörtént az idézett két törvényben.
Nem volt senki az országgyűlésben, ki a
regalejogot régi alakjában fenntartani kívánta
volna. Megvolt győződve mindenki, hogy az ital-
mériési jognak illő kártalanítás melletti államo-
sítás elodázhatlan szükség, hogy ez a modern
gazdasági viszonyokkal, a forgalom és kereske-
delem igényeivel szemben meg nem védelmezhető.
Csupán a városokra nézve forgott fenn nézet
különbség, hogy a nagyobb városoknál a regale
meghagyandó lenne, mert ezeknek a regalejöv-
delem jelentékeny jövedelem forrását képezi.

Ezt az álláspontot védelmeztem én is a
képviseelőházban tartott beszédemben, de a töb-
ség e nézetet azon okból, hogy így épen az
ország központjain hagyatának meg azon bé-
kók, melyek az italméresi jogot eddig is bé-
lincselve tartották, és hogy a czélbavett egysé-
ges rendezésen ez által rés ütneék, nem fo-
gadta el.

Küzdelmünknek azonban lett annyi ered-
ménye, hogy a kártalanítás alapján a városoknál,
nem az 1882-től 1886-ig fizetett adó, hanem a
zárszámadás vétetett; továbbá hogy az 1888.
35. t. cz. 69. ik §-ába beiktatott, hogy ha az
1893-ik évtől kezdve az államnak az italméresi
jövedeléből eredő tiszta jövedelme többet tenne
mint a mennyi az összes kártalanítási összeg
kamatainak, és évi törlesztési járulékaiknak fede-
zésére szükséges: ezen tiszta jövedelem többlet-
ből a törvényhatósági joggal bíró városok 30%
erejéig részesíttetnek.

E kedvezményekkel a törvényjavaslatot én
is megszavaztam.

Az összes törvényjavaslatok között, me-
lyek a törvényhozás elé terjesztettek, kétségki-
vül a véderőről szóló törvényjavaslat volt a
legfontosabb.

Tisztelt választó polgártársaim ismerik e
nagy vitának lefolyását, s olvasták azon esemé-
nyeket melyeket a felizgatott szenvedélyek a
képviseelőházban és a házon kívül előidéztek.
Nincs szükség rá, hogy azokat itt elmond-
jam, miután már e szenvedélyek azóta, hogy e
javaslat törvényvé lett, lecsillapultak, és az élet
naponként igazolja, hogy ebből nem járul ránk
ez a rémséges veszély a mit akkor ellenzéki
polgártársaink jósoltattak.

Nem tartom fölöslegesnek egy pár okot
felemlíteni, melyek a kormányt és többséget a
véderő törvény elfogadására bírták.

Köznyomású dolog hogy Európa összes
államai, haderejük szervezésével, és szaporításá-
val foglalkoznak, s jövedelmük nagyrészt em-
berölő fegyverek beszerzésére fordítják.

A francziák nagy köljőe Hugó Viktor
azt írta a hatvanas évek elején, hogy a tizen-
kilenczedik század a civilizáció szülőltje.

Ha Hugó Viktor élne és látná Európa
népeit nyakig fegyverben; ha látná, hogy Európa
államai a népek véres veretékkel szerzett
vagyonát roppant hadseregek tartására, és em-
bergyilkoló fegyverek gyártására költik el:
ugyan leírna e másodsorú is, hogy a tizenkil-
czedik század a civilizáció szülőltje?
Alig hiszem.

A nagymérvű haladás dacára is e század
végén oly jelenségek mutatkoznak, mintha az
emberiség az ökljög korába szándékoznék vis-
zaszni.

Az élő államférfiak legnagyobbika Bis-
mark azt a tételt állította fel, hogy Kraft geht
vor Recht.

Mi tehát a nemzetközi viszonyokban nem
a jog, hanem az erő ismertetik el szabályozól.
Ez az állapot és ez a 'étel szegényére
vállik századunk utolsó évtizedének s a gondol-
kozó főkét aggályval tölti el.

Mindenütt Európában és nálunk is, hangzik
a panasz, hogy a megélhetés mindennap nehe-
zebb lesz — A gazdasági válság — mely
világgrészüneki sújtja — szaporítja a tönkre-
jutottak és kivándorlók számát. Az államok és
kormányok lidérce, a szocialismus, több ország-
ban évről évre terjed. És mi ennek az oka?

A folytonos fegyverbenlét s az élt által a
népekre sulyosodó nagy teherviselés.

De mit akarnak az államok e nagy had-
seregekkel?

Az egyik állam — Francziaország —
visszaszerelni akarja azt, a mit egy szerencsét-
len háboruban elvesztett, a másik állam —
Oroszország — hódítani akar: a többi államok
megakarják tartani azt, a miük van.

A mi államunk nem akar hódítani, csak
megakarja magát védelmezni, hogy megtarthassa
azt a mije van.

Sikerrel azonban csak úgy védekezhettünk,
ha hadseregünk ereje a hódító hatalmak had-
erejének megfelelő.

Az európai helyzet és hadseregünk harc-
képességének fokozása volt az ok, mely a kor-
mányt a véderő t. javaslatat benyújtására
bírtá, és a törvényhozást e javaslat elfogadására
kényszerítette.

A véderő t. javaslat czélját és szükséges-
ségét az ellenzéki pártok is elismerték, csupán
a 14. és 25-ik §-okat kifogásolták, azt mon-
dván, hogy a 14. § sérti alkotmányunkat, a 25.
§ pedig igazságtalan terhet ró értelmiségünk
ifjúságára s a német nyelv követelésével germa-
nisálni akarja ifjúságunkat.

Azon alakban, a melyben a törvényjavas-

lat a képviselőházhhoz benyújtott, csakugyan nem volt minden kifogás nélkül.

En nemcsak hiszem, de tudom hogy a kormány nem volt szándéka alkotmányunkat megsérteni, de a 14. § helytelen és homályos szövegezése nem fejezte ki tisztán és világosan, a mit az 1868. X. L. t. cz. 11-ik §-a kifejezte, hogy t. i. a hadseregnek és hadi tengerészetnek megállapított létszáma a legközelebbi tíz évig érvényes.

Az erős vita folyamán belátta a kormány, hogy az 1868-tiki törvény határozottabb és világosabb, mint a javaslat 14. §-a, maga a miniszterelnök, mint nagyváradi képviselő indítványozta, hogy az 1868-ik évi törvény azon kifejezése, miszerint a védtörvény tíz évig érvényes, a jelen javaslatba igrtassék be. — Ezt az indítványt az egész képviselőház elfogadván: az ellenzék kívánatának elég tétetett.

Még nagyobb vihart ke tett a 25. § melynek elfogadása ellen én már a szabadelvű párt értekezletén küzdöttem, mert a javaslatot úgy, mint az élénk terjesztett, hazai értelmiségünk ifjúságára igazságtalannak találtam.

Az 1868. XL. t. cz. 21. §-a szerint az önkéntesek nem voltak kényszerítve tiszti vizsgát tenni; de az a ki letette tiszté nevezetté lett ki.

Az élénk terjesztett javaslat szerint pedig már minden önkéntestől követeltetett a tiszti vizsga, még pedig német nyelven.

A kormány indokai szerint épen az volt a baj, hogy az önkéntesek közül kevesen tették a vizsgát, s így védszervezetünkben nem volt elegendő tartalékos tiszt, minek háború esetében szomorú következményei lettek volna.

Ha már védszervezetünk megkívánta, hogy minél több tartalékos tisztünk legyen, akkor szerintem megkellene engedni, hogy az önkéntesek magyar nyelven tehessék le a vizsgát. — A hosszú tárgyalásoknak a képviselőházból az lett a vége, hogy 1889-ik évi február hó 26-án egy határozati javaslat nyújtott be, melyben kimondották, hogy a magyar és horvát önkéntesektől a németnyelvből jártasság csak oly mérvben kívántassék, a mily mérvben annak bírása a közös hadsereg viszonyaiból kifolyólag mulhatatlanul szükséges, és hogy a vizsga folyamán a magyar és horvát önkéntesek anyanyelvüket használhassák. Ezen határozat mind a törvényhozás két háza mind a kormány által elfogadtatott, és Ó Felsége a közös hadsereg szolgálati utasításában kötelezővé tette.

A honvédelmi miniszter urnak a képviselőházhhoz benyújtott jelentéséből kiténik, hogy a legtöbb önkéntes letette a tiszti vizsgát, és csak igen csekély azok száma, kik azt le nem tették, és ez okból második évi szolgálatra — de ismét önkéntes minőségben utasítottak.

Tisztelt választó polgártársaim! Én a 25. §-t eredeti alakjában nem fogadtam el; de elfogadtam a képviselőházban a határozati javaslattal együtt. — Azon aggályokat, melyeket az eredeti javaslat iránt tápláltam, a határozati javaslatban meglehetősen eloszlatva láttam, s így azt elfogadni kötelességemnek tartottam.

Elfogadtam e szakaszt azon okból is mert annak elvetésével nem ohajtottam sem a korona sem a monarchia másik államának törvényhozásával hazai törvényhozásunkat veszélyes következményi vitába keverni.

Nem ohajtottam e pillanatban a közös hadsereg egységét, midőn Európa valamennyi állama fegyverben áll, és különösen Oroszország lesi az alkalmat, hogy bennünket — mint keleti ezéljai kivételének legnagyobb akadályát — fegyverrel megtámadjon, és ha lehet a magyar nemzetet, ennek önálló állami létét félvad fegyveres csapataival letiportassa.

Nemcsak Ausztriának van szüksége mi reánk: nekünk is szükségünk van Ausztriára — nekünk talán még jobban — mert ha egy szerencsétlen háborúban legyőzetnénk: Ausztria német népei találnának hazát és védőt a hatalmas németbirodalomban, a szlávok pedig a hódító kegyeltjévé válnának, de mi elvesztenők hazánkat és magyar nemzeti létünket.

A határozati javaslatban én egy lépést láttam azon czél felé, hogy a közös hadsereg magyarországi részébe, magyar állami nyelvünket visszahelyezzük.

Ha tíz év lefolyása után a véderőtörvény érvénye megszűnik: az újabb véderőtörvény megalkotásánál menjen a magyar törvényhozás tovább.

Magyarországnak nemcsak ahoz van joga, hogy a magyarországi ezredkebe a magyar nyelv behozatalát követelje, de mint önálló országnak — ha szükségesnek találandja — joga van az önálló magyar hadsereget is felállítani. E jog folyik a magyar állam önálló létéből s e jogról sem 1867-ben, sem máskor soha le nem mondtunk.

De addig míg a körülmények e jog megvalósítását lehetővé tennék: teljesítsük védelmi kötelességünket a közös hadseregben, és azon legyünk, hogy annak tisztikarában a magyar elem tulsúlyban legyen, mert csak így létesíthet valaha az önálló magyar hadsereg.

A véderő t. javaslat által felizgatott kérdések le sem csillapodtak, midőn a függetlenségi és 48-as párt nevében Irányi Dániel egy határozati javaslatot nyújtott be a képviselőházhhoz, mely az 1879. évi LI. t. cz. 31. §-ának eltörlését célozta.

Ezen szakasz — mint mindnyájan tudjuk — azt rendeli, hogy azon magyar állampolgár, ki a kormány megbízása nélkül 10 évig az ország határain kívül tartózkodik, — ha magyar állampolgárságát valamely belföldi hatóság előtt tett nyilatkozattal fenn nem tartja, elveszti magyar állampolgárságát.

Tisza Kálmán akkori miniszterelnök e határozati javaslatra kijelentette, hogy azt nem

fogadja el, mert ő Kossuth Lajost, kinek érdekében kívánják az idézett törvény 31-ik §-át törölni, azon okból, mert őt több törvényhatóság és város diszpolgárául választotta, és ő e választást elfogadta, — ma is magyar polgárnak tartja. De mivel a honossági törvény csakugyan több részében hiányosnak bizonyult, annak módosítását tekintettel a kérdésben levő személyre is, kitalálta helyezni. — A képviselőház nagy szótöbbséggel e nyilatkozat után a határozati javaslatot elvetette.

E tény után néhány nap múlva megjelent a hírlapokban Kossuth Lajosnak az aradiakhoz intézett azon levele, melyben kijelentette, hogy ő a diszpolgárgárság elfogadásával magyar állam polgári jogát fenntartani nem akarta és tiltja, kik ily magyarázat ellen. — Kijelentette, hogy nem ismeri el a megkoronázott magyar királyt, nem akar iránta hűséggel viselkedni, nem ismeri el hazájának 1867 óta létező jogrendjét, alkotmányát; nem akar a magyar törvények alatt élni, hanem külföldön akar maradni, — hogy e künn maradása mindentegy tiltakozás legyen a király és nemzet között történt kiegyezés ellen; sőt nem fog elismerni egy koronázott királyt sem, ki egyszersmind az osztrák államnak uralkodója. — Sőt azt is kijelentette, hogy a magyar törvényeknek minden végzését törvényesített jogtalanságnak tartja.

Ily nyilatkozat után — mint Tisza Kálmán akkori miniszterelnök a képviselőházban tartott beszédében mondá, — nem mehetett tovább, az összes miniszterek ellenezve a honosítási törvény módosítását.

A volt miniszterelnök miután a képviselőházban megígérte az idézett törvény módosítását, levonta a következtetést, és 1890-ik évi márczius 13-án a miniszterelnökségről lemondott.

Mit tett Tisza Kálmán 15 évi kormányzata alatt e haza érdekében? azt nem a szenvedélytől elvakított elmezők, és nem mi, kik őt működésében bizalommal támogattuk, tehát elfogultsággal vádoltathatunk, ítélehetjük meg, hanem megítélendi majd a részrehajlatlan történelem. Mi csak annyit tudunk, hogy 15 évi kormányzata alatt országunk minden téren előre haladt, és hogy ő azon feladatot, melynek megoldására ezeltől 15 évvel vállalkozott, hogy t. i. az 1867-iki kiegyezési törvény alapján a 40—50 millió felezettel küzdő államháztartásunkat megjavítandja, fényesen megoldotta.

Az ellenzéki pártok, Tisza Kálmán lemondását erős támadásaik következményének tartják. Ez nem áll.

Igaz, hogy az ellenzéki pártok a véderő vita alatt, sőt mondhatom az egész 15 évi kormányzata alatt erős támadásokat intéztek Tisza Kálmán ellen, sőt véderő vita alatt pedig még személye is veszélyben forgott; de ő azon tudatban és meggyőződéssel, hogy hazája érdekében cselekszik, békén és férfiasan türe e tám adások, sőt nem egyszer az ész éles fegyverével már gyönyval, verte azokat vissza.

Miután mind a koronának, mind a többségben levő szabadelvűpártnak bizalmát látta: az ellenzék támadásai miatt bátran maradhatott volna a miniszterelnöki széken.

Lemondott azért, mert a honosítási törvény módosítását Kossuth Lajos személyére való tekintettel is megígérte, de ez ígérését a történetek után be nem válhatta.

Ez által megzavarta azon álitást, hogy görcsösen ragaszkodott a hatalomhoz, és példát adott arra, mit kell tenni egy alkotmányos miniszternek, ha tett ígérését be nem válthatja.

Tisza Kálmán lemondása után, ennek ajánlatára Ó Felsége gróf Szapáry Gyulát nevezte ki miniszterelnökül, egy nyit jellemű, lovagias főurat, ki már előbb majd mint belügy, majd mint pénzügyminiszter szolgálta hazáját, és a szabadelvűpártnak folytonosan mint egyszerű képviselő is rendíthetlen tagja volt.

A már előbb Tisza által rekonstruált miniszterium többi tagjai maradtak, új főművelési miniszterül pedig gróf Bethlen András nevezett ki.

Ez az a miniszterium, mely most az ország kormányát a szabadelvű párt támogatása mellett vezeti, és a melynek nagy tehetségű tagjaitól a közvélemény az ország regenerálását várja.

Tisza Kálmán lemondásával a kormányban csak a személyek változtak; az elv maradt a régi, a szabadelvűség elve.

Az új kormány mindjárt működése kezdetén erős harcot kellett küzdenie a honosítási törvény módosítására kérdésében.

Az új miniszterelnök gróf Szapáry Gyula, midőn a képviselőházban program beszédét tartotta, a maga és a kormány többi tagjai nevében kijelentette, hogy a kormány törvény módosítását szükségesnek nem tartja, de ha ily tartalmu javaslat nyújtatnék be, a kormány a vita elől kitérni nem fog.

E nyilatkozat után a függetlenségi és 48-as párt nevében Irányi Dániel 1890. május 14-én benyújtott egy törvényjavaslatot, melynek tartalma arra irányult, hogy az 1879. L. t. cz. 31. §-a töröltesse el.

Tisztelt választó polgártársaim ismerik az ügy további lefolyását; nem szükséges tehát, hogy ezt részletesen előadjam, melyre különben is nem áll rendelkezésemre elegendő idő. Elégnek tartom megemlíteni, hogy a függetlenségi, és 48-as párt a tárgyalás alkalmával nem maradt a tárgyilagossá érvelésnél s a vitába belekeverte Kossuth Lajos személyét.

Minek aztán az a következménye, hogy a kormány és a többség Kossuth Lajos személyével szembe állította a törvényt, az ország jogrendjét, és alkotmányát, mondván, hogy a ki a koronázott magyar királyt, és a törvényesen egybeállított országgyűlést el nem ismeri: az maga mondott le magyar állampolgári jogáról.

A vitának az lett a vége, hogy a képviselőház nagy többséggel 219 szavazattal 80 szavazat ellenében Irányi Dániel javaslatát elvetette.

Minden igaz magyar csak sajnálhatja, hogy a honosítási törvény módosítása ily élére állította, és Kossuth Lajos személye a vitába bekevertetett.

Azt a Kossuth Lajost, ki a jogegyenlőség alapján ezt az országot újjá alkotta, embert és földet szabaddá tett, a magyarnép millióinak szívfejlől semmiféle tételes törvény ki nem szakíthatja.

A mely nemzet nem tiszteli nagy férfait; annak a királyra iránti hűsége is kétes.

A magyar nemzet arról volt híres, hogy monarchikus érzelmű, és királyai iránt hűséggel viselkedett.

Soha a király iránti hódolattal és hűséggel annyira indokolt nem volt, mint ma, midőn a magyar korona oly király fején diszlik, ki az alkotmányt, és az általa szentesített törvényeket nem csak maga megtartja, de másokkal is megtartatja.

De hódolattal és hűségünk nem szenved csorbát, ha nemzetünk nagy férfait is tiszteljük. A multban szerzett nagy érdemeimél fogva részéről Kossuth Lajost — habár politikáját követni nem ohajtom — szívemben ma is magyar állampolgárnak tartom.

Gróf Szapáry Gyula miniszterelnöksége alatt hozott törvények közül kétségkívül legfontosabb: „a kir. táblák és kir. főügyességek szervezéséről hozott törvény”.

Mióta 1867-ben alkotmányunk visszaállításával igazságszolgáltatásunk ügye szabad rendelkezésünk alá jutott, folytonosan hangzott a közökhajts, hogy törvénykezésünkben a közporkorból ránk maradt írásbeliség száműzöttessék, és más polgárisult államokban jónak bizonyult a szóbeliségen, nyilvánosságon és közvetlenségen alapuló perjog behozassék.

Amde ezt nem lehetett behozni, mert hazánkban — mely 5,400 négyzöld mérföld területen fekszik, és 15 millió lakossal bír — csak két királyi tábla létezett, t. i. Budapesten és Marosvásárhelyen.

Ekkora területen két főlebeszi törvénykezés kevések bizonyult. A két kir. tábla nem tudott eleget tenni az igazságszolgáltatás igényeinek, s ezekre menő hátralékkal küzdött, a mi a törvényhozást folytonosan a bírák létszámának szaporítására kényszerítette, de a meg szaporított bírák minden igyekezetük mel ett sem telettek eleget a perlekedők igényeinek, és igazságszolgáltatásunk lassu maradt.

A véderő vita után rekonstruált kormányban az igazságszolgálat Dr. Szilágyi Dezső vette át, kit nagytehetsége, széleskörű tudományos ismerete és nagy munkaképessége alkalmassá tett arra, hogy igazságszolgáltatásunkat a mai kor igényeinek megfelelőleg reformálja.

Ez államférfiu igazságszolgálati reformját azzal vélte legalaposabban megkezdenni, hogy a központosított kir. táblák és főügyességek szétosztásáról szóló javaslatot a képviselőházhhoz benyújtotta.

Általános helyeslés és öröm követte e ténnyt az egész országban, hogy végre akadt igazságszolgálati miniszter, ki e nagy munka végrehajtására vállalkozott.

Az igazságszolgálati kormány a leendő székhelyek számát tizben állapította meg, s e tiz város között Debreczen sz. k. város nem foglaltatott. Az igazságszolgálati tárcza költségvetése a képviselőházban tárgyalván: szóba hozattak a leendő táblai székhelyek is, s én megragadtam az alkalmat és a képviselőházban tartott beszédemben kijelentettem, hogy a magyar törvényhozásnak örök szégyenére válnék, ha a legtöbbszörösebb magyar város, Debreczenvárost, a székhelyek közül kihagynánk.

Mi történt ezután, miképp jött be Debreczenváros a székhelyek közé? azt fejtegetni nem tartom feladatomnak.

Azt azonban nem ismerem el, mit Thaly Kálmán képviselőtársam itt Debreczenben 1880. évi június 8-án tartott beszédében állítani lát-szik, hogy Debreczen város táblai székhelyévé lett beigatása a függetlenségi és 48-as pártnak lenne köszönhető.

A kormány és többség jóakarata nélkül soha sem lehetett volna Debreczen székhelyévé bármily lelkesen küzdött volna is a függetlenségi párt.

Azt azonban elismerem, hogy a függetlenségi és 48-as párt is melegen pártolta Debreczen-t. Sokat lehet köszönni, a Debreczen mellett fáradozott küldöttségeknek is.

De mindenkéft ki kell emelnem a törvényhozás másik tényezőjének Urunk királyunk Ó Felségének jó akaratát is, melyről meggyőződni személyesen volt szerencsém. — Ó Felsége sz. kir. Debreczenvárosnak nemcsak a törvénykezés terén, de minden téren haladását és felvirágzását ohajtja.

Ez ohaját Ó Felsége legmagasabb személyében, maga jelentette ki a mult évben e város falai közt, midőn e várost legmagasabb látogatásával szerencséseltette, s alkalma volt meggyőződni, hogy e város magyar lakossága tisztellett ragaszkodik a legalkotmányosabb magyar király személyéhez.

Elmondhatom tehát, hogy azon kedvező ténnyt, hogy Debreczen kir. táblai székhelyül rendeltetett, az összes törvényhozási tényezők e város iránti meleg érdeklődésének köszönhetjük.

Részéről városunknak szerencsét kívánok a működését f. évi május 5-én megkezdendő kir. táblához.

A városunkban létező reformált főiskola már századok óta nagy vidékre terjeszti innen a tudomány világosságát. A kir. tábla terjeszse innen az igazság fényét e vidékre szintén szá-

zadokig s maradjon sokáig az országnak egyik felsőbb igazságszolgáltatási közege, e városnak pedig büszkesége!

Az új kormány alatt történetek folyamában meg kell emlékeznem, habár csak a rendelkezésemre álló kevés idő miatt röviden is azon egyházi megalomról, melyet legújabbban hazánkban az ugynevezett „elkeresztelés” ügye támasztott.

Mindnyájan tudjuk, hogy az 1868-ik évi törvényhozásk az 53. t. cikkben a keresztény hitfelekezetek közti viszonyt ideiglenesen szabályozván, a 12 §-ban azt rendelte, hogy a vegyes házasságból származó gyermekek közül a fiúk atyjuknak, a leányok anyjuknak vallását kövessék.

Es ezt oly határozottan rendelte e törvény, hogy minden egyezkedést, szerződést, térítvényt vagy rendelkezést érvénytelennek és semmissnek nyilvánított.

E törvény megalkotásával a magyar törvényhozásk azt akarta, hogy miután a gyermekeknek az érettség és nem feltételezhető a 18 éves életkor elérté előtt, ezen kor elértéig nemi különbség szerint kövessék szülőik vallását.

Azt akarta a magyar törvényhozásk, hogy miután az 1848. 20. t. cz. 2. §-a kimondotta, hogy e hazában bevett minden vallásfelekezetre nézve különbség nélkül tökéletes egyenlőség és viszonyosság állapították meg, egyik hitfelekezet se vonja magához a másik hitfelekezethez tartozó szülők gyermekeit addig, míg az 18 éves életkor elérté, önmaga határozza el magát, hogy melyik hitfelekezethez tartozzék.

Azt célozta e törvény, hogy egyik hitfelekezet papságának se nyujtassék alkalom arra, hogy éretlen eszű gyermekekből a maga részére proselitákat csinálván, a hitfelekezetek közti békét vakbuzgóságból vagy érdekből megzavarja.

A törvény azonban maga a végrehajtásról nem rendelkezett és az ezen törvény áthágóira büntetést nem szabott, megelégedvén azzal, hogy az ezen törvényvel ellenkező bármely szerződést vagy térítvényt érvénytelennek nyilvánított.

Az élet csakhamar bebizonyította e törvény hézagosságát és már az 1879. 40. t. cz. 53-ik §-ában két hónapig terjedő elzárással és 300 forintig terjedő pénzbírsággal rendelt büntetést, ki életkorának 18-ik évét még be nem töltött kiskoru egyént az 1868. 53. t. cz. 2. cikk rendelkezése ellenére más felekezethez felvesz.

De mivel e törvény nem határozta meg, mi képezze a más vallásfelekezetbe való felvétel criteriumát, a bíróságok ítéleteikben eltértek egymástól. Egyik azt állította, hogy a kereszténsséggel csak az általános kereszténységbe történik a felvétel; a másik, hogy külön egyházból. Egyik az anyakönyvbe való bejegyzést mondotta felvételnek, a másik ezt tagadta.

Ily körülmények közt egyik egyház lelkésze elkeresztelte a másik egyházhoz tartozókat, mi zavarokra és panaszokra szolgáltatott alkalmat.

Ezen, a vallásfelekezetek békéjét veszélyeztető zavarok megszüntetésére néhai Trefort Ágost vallásügyi miniszter már 1884-ben, legújabbban pedig gróf Csáky Albin jelenlegi vallás és közoktatásügyi miniszter 1890. február 26-án rendeletet bocsátott ki, melyben azt rendelte, hogy ha a más vallásfelekezetekhez tartozó szülők gyermekeit a lelkészek megkeresztelik, a keresztelési bizonylatot 8 nap alatt az illetékes lelkészhez átküldeni tartoznak. Az anyakönyvek vezetésére pedig elrendelte, hogy azokból kivonatokat kiadására csak azon lelkész illetékes, kinek hitvallását az illető egyén követni tartozik.

Látványos, hogy e rendelet egyszerűen csak az 1868. 53. t. cz. végrehajtására vonatkozik. Mindamellett e rendelet nagy vihart idézett elő, különösen a r. kath. alsó papság soráiban.

A képviselőházhhoz tömegesen nyujtattak be a kérvények, melyekben az 1868. 53. t. cz. 2. cikk eltörlését és a Csáky-féle rendelet visszavonását Egrtek, azt állítván, hogy e törvény és rendelet a r. kath. egyház dogmáiba ütközik, a mennyiben ha r. kath. pap más vallású szülők gyermekeit kereszteli meg: ez a gyermek ez által a r. kath. egyházba felvétetett.

Nem terjeszkedem ki ezuttal a felhozott okok fejtegetésére és a szülők szabadsága elemzésére, csupán annyit jegyzek meg, hogy a szülők vallásváltási joga korlátlanul csak oly államokban gyakorolható, melyekben az állam az egyháztól elválasztva van. Nálunk ez nincs így s a r. kath. egyház mind tagjai számánál, mind nagy vagyonánál fogva a leghatalmasabb, a legerősebb egyház, s a többieket könnyen elnyomhatná, ha az 1868. 53. törvényezikben felállított korlát nem léteznék. — A gyengébb vallásfelekezetek védelmére hoztatott az 1868. 53. t. cz. s ez okból a képviselőház mind ezen törvényt, mind a Csáky-féle rendeletet nagy többséggel továbbá is fentartandónak határozta.

A kisebbség a vallászabadságot ohajtotta volna hazánkba törvényvel behozni, a mit én hazánkra nézve ohajtanék nem tartok. Én hazánkban csak a vallásfelekezetek jogegyenlőségét, de nem a vallászabadságot ohajtom, azt a szabadságot t. i. hogy minden fanatikus ember állithasson olyan vallást, a milyen neki tetszik. Ez lehetséges Amerikában, hol az állam a vallásfelekezetet csak olyan egyesületnek tekint, mint a zene-, vagy korcsolyázó-egyletet. En az egyházat fenségesebb lelki egyesületnek tartom.

Ha a r. kath. papság a hivatkozott törvény el nem törlése miatt továbbá is elégtelen maradna: az esetben, mivel az állam és mindenki a r. kath. egyház dogmáit tiszteletben tartani köteles, a zavarok megszüntetésére nincs más mód, mint hogy a kormány hozzon be a képviselőházhhoz törvényjavaslatot az anyakönyveknek

állami közege be a közt. javaslatot. törvényhoz. lunk is mi. zak külön. követeli. által örök.

Előa. küldésének előadásom hazai ügy.

Bár mindamell. épsük a.

A h. szükséges a jelen k.

A g. zetésre ala. sok jelét. sére akar.

A. egy-egy l. nemzet n. intézmény. form mun.

Az. indolni a. kétségkív.

Mik. azt én r. tudom. A. annyit tu. államosit. vette czé.

Az. ményben.

Né. az értik. lom, a k. államosit. löknek a. kell érte.

melyek a. a közpon. teti. — ellenöröz. hogy a t. közegek. sértik-e.

Nag. a rendell. arra, hogy. szereket. multja és. mok köz. litásokat.

Mél. csak diól. ban egyé.

Abl. igazgatás. mert az a. felel. —

Csa. hogy mik. Né. kormány. részére c. ség telje.

Tal. közigazg. mogatnék. tulhajtott. czia író. geti az t. pek élete.

Má. gyeknek. kat ohajt. hatalom. önkormár.

Ily. pártolnék. atomokra. független.

Min. és város. ségek tö. számban.

kell hoss. ból anny. van Magy.

A. mányszat. állami kö. zat ugy. szemben.

ben közr. Én. csak ily. reformáln.

A. megyeket. társadalo. pon kell. vezni.

Nem. romjának. és hagyó. megyek t. tattassan.

Egy. szervezés. külön tör. nek épen. csakugy.

A. k. városaink. hanem né.

állami közegek által leendő vezetésére és hozzá-
be a kötelező polgári házasságról szóló törv.
javaslatot. — Ezeket minden polgárisult állam
törvényhozása már rég törvényre alkotta. Na-
lunk is mind az állami jogrend, mind az egyhá-
zak különféle dogmáira való tekintet ezt sür-
gösen követeli. Az állam és egyházak közti béke ez
által örökre biztosítva lesz.

Tisztelt választópólgártársak!

Előadtam a kormány és országgyűlés mű-
ködésének lényegesebb tárgyait. — Kiténik ez
előadásomból, hogy a kormány és országgyűlés
hazai ügyeinek fejlesztésén folytonosan működik.

Bár sok törvényt alkotott 1867. óta:
mindamellét még sokat kell tennünk, hogy fel-
építsük az új Magyarországot.

A hiányzó törvények megalkotását, s a
szükséges reform munkálatok teljesítését tüzte ki
a jelen kormány programjánál.

A gróf Szapáry Gyula miniszterelnök ve-
zetése alatt álló magyar kormány már eddig is
sok jelét adta annak, hogy belügyeinek rendezé-
sére akarattal és tehetséggel is bír.

A jelenlegi kormánynak mindenki tagja
egy-egy kitünőség a maga szakmájában, — s a
nemzet méltán várja tőlük, hogy ők hiányzó
intézményeiket megalkotni, és a szükséges re-
form munkálatokat teljesíteni fogják.

Az állami élet minden ágában meg fog
indulni a munka, de a legfontosabb ezek közül
kétségek nélkül *közigazgatásunk reformja* lesz.

Miképp fog közigazgatásunk reformáltni?
azt én részletesen még most megmondani nem
tudom. A nyilvánosságra jutott közleményekből
annyi tudok, hogy a kormány közigazgatásunk
államosítását, vagy helyesebben központosítását
vette czélba.

Az államosítás fogalma iránt a közvéle-
ményben némileg zavar uralkodik.

Nemelyek a közigazgatás államosítása alatt
azt értik, hogy a tisztviselőket a központi hato-
lom, a kormány nevezi ki. — A közigazgatás
államosítása azonban nemcsak a tisztviselő-
knek a központi hatalom általi kinevezését
kell érteni, hanem azt is, hogy azon teendőket
melyek az államot illetik, és nem a társadalmat,
a központi hatalom állami közegekkel teljesít-
teti. — Ezen ügyekben a társadalmat csak az
ellenőrzés joga illeti meg, vagy is azon jog,
hogy a társadalom felügyelje arra, vajon az állami
közegek nem lépik-e túl hatáskörüket. — nem
sértik-e az önkormányzat, vagy egyesek érdekeit.

Nagyon fontos tárgy ez tisztelt Uram! s
a rendelkezésemre álló eszközök idő nem elegendő
arra, hogy én a különböző közigazgatási rend-
szereket részletesen kifejtsem s közigazgatásunk
multját és jelene, nem különben a modern álla-
mok közigazgatási rendszeré között összehason-
lításokat tegyek.

Méltóztatnék tehát megengedni, hogy most
csak dőhőjébe szorítva előadjam röviden a tárgy-
ban egyéni nézetemet.

Abban mindenki megegyezik, hogy köz-
igazgatásunk úgy a mint van nem maradhat,
mert az a mai társadalmi igényeknek meg nem
felel. —

Csak ott térnek el a nézetek egymástól,
hogy miképp javítsuk meg azt?

Nemelyek, minden hatalmat a központi
kormány kezébe akarnának adni, s társadalom
részére csak az adófizetési és védelmi kötelezettsé-
g teljesítését akarnák meghagyni.

Talán nem is kell mondanom, hogy ily
közigazgatási javaslatot szavazatommal nem tá-
mogatom, mert ez abszolutizmura vezetne. A
tulhajtott centralisatio — mondja egy jeles fran-
czia író a cesarismus és socialismus felé egyen-
geti az utat, két szerencsétlenség, a mi a né-
pek életében előjöhethet.

Mások az önkormányzat czimén, a várme-
gyéknek és községeknek oly nagymérvű joga-
kat ohajtanának adni, hogy a központi állami
hatalom csak tehetetlen felügyelője lenne az
önkormányzati közegeknek.

Ily közigazgatási törvényjavaslatot sem
pártolnék soha, mert ez az állami hatalmat
atomokra darabolná szét, s elvégre politiai
függetlenségre, federatív rendszerre vezetne.

Mire vezetne ily széles hatáskörű várme-
gye és város hazánkban, hol a különböző nemzeti-
ségek több megyében a magyar nemzetbelieket,
számban tetemesen felül múlják, azt hiszem nem
kell hosszasan fejtegetnem. — Lenne ez ország-
ból annyifelé darabolt állam, a hány nemzetiség
van Magyarországon.

A merev centralisatio és a túlzott önkor-
mányzat között van egy középút, melyen mind az
állami központi kormányzat, mind az önkormány-
zat egy egyesíthető, hogy ezek nem egymással
szemben, de egymás mellett az összeség érdeké-
ben közreműködhetnek.

Én megvagyok győződve, hogy a kormány
csak ily irányban ohajtja közigazgatásunkat
reformálni.

A régi kiváltságos osztályból állott vár-
megyéket többé visszaállítani nem lehet. A mai
társadalom a jogegyenlőség alapján áll; ez al-
apon kell tehát a vármegegyé igazgatását szer-
vezni.

Nem szabad azonban a közigazgatás refo-
romjának odáig terjedni, hogy a régi fogalmak
és hagyományok leromboltassanak, vagy a vár-
megyék területi egyenlősítés czimén megváltoz-
tattassanak.

Egyelőre, a mint látszik, csak a vármegegyé
szervezése fog napirendre kerülni. A városokról
külön törvény fog alkotni. Eddigi törvények-
nek épen az volt a hibájuk, hogy csak mindig
a vármegegyéről rendelkeztek; a városokról
csakúgy mellékesen, zárjel közt volt a szó.

A kiváltságos korban ennek volt értelme,
városaink legtöbbször lakossága nem magyar,
hanem német volt. Megyei és főlebbzési hatóságtól

függetlenek és csupán a királynak voltak alá-
vetve s ügyeiket maguk intézték ugyan, de a
helytartótanács gyámkodása alatt.

Ma a kiváltságok megszűntek. Városaink
nyelv tekintetében megmagyarosodtak. Az érte-
lenség és vagyon nagy tömegben városunkban
lávén, itt lehet legjobban megvalósítani az ön-
kormányzatot.

De nem fejtetem e tárgyat tovább, esu-
pán azt jegyzem meg, hogy a kifejlendő vitát
helytelen térre akarják vinni azok, kik az ön-
kormányzat alatt a tisztviselők választását,
állami igazgatás alatt azok kinevezését értik.
Szerintem nem a választás vagy kinevezésben
rejlik a dolog lényege, hanem a hatáskörben.
Ha az alkotandó törvényben a helyhatóságok-
nak megadatik a jog, hogy saját ügyeiket
maguk intézhessék, sőt a helyi ügyeiket maguk
által választott közegekkel hajtassék végre;
elég lesz téve az önkormányzat követelmé-
nyének.

Ha azon feladatokat, melyek teljesítése az
államot illetik: az állami központi kormány által
kinevezett hivatalnokokra bizzák: elég lesz
téve az állami igazgatás érdekeinek.

Dehogy az állampolgárokon sem a kineve-
zett, sem a választott tisztviselők megtorlatlanul
séremlmet ne követhessenek el: szükséges lesz a
közigazgatási bíróságok felállítására. — Ezen
külön bíróságok fogják megoltalmazni a polgá-
rokat a hatalom kezelői önkénye ellen.

A mint én értesülve vagyok a tervbe vett
közigazgatási törvény több jogot, szélesebb hatá-
skört fog engedni a törvényhatóságoknak mint
eddigi törvényeink adtak és sok oly ügyben,
melyben most a központi kormány jóváhagyása
követeltetik, feljognak szabadítani a központi
kormány gyámkodása alól, és maguk határoz-
hatnak véglegesen.

A közigazgatás kérdésének nem szabad
pártkérdéssé fajulnia és ahhoz nem szabad
a szenvedély vaksgával, hanem okok és érvek
felvilágosító fegyverével nyulni.

Értsük meg egymást és alkossunk a modern
állam igényeinek, de egyszersmind hazánk viszony-
ainak megfelelő közigazgatási törvényeket.

Bár hosszúra terjedt már beszédem, mind-
amellét kérem kell Önök türelmét hogy röviden
pártviszonyainkról is szólhassak.

Midőn Tisza Kálmán lemondásával kor-
mányválság állott be, az ellenzéki pártok örö-
müvágások közt azt várták, hogy a szabadelvű
párt, mely nagy számban fogva eddig az
országgyűlést vezette, párt töredékekre fog sza-
kadozni s a kormányhatalmat ők fogják kezükbe
késztetni. — Azonban épen az ellenkező történt.
A függetlenségi és 48-as párt kétfelé szakadt.
Egyik rész megmaradt a régi zászló mellett, a
másik 48-as párt Ugron Gábor vezetésére alatt
különpártá alakult.

Az ugynevezett mérsékelt ellenzéki párt,
mely most kezdi magát nemzeti pártnak, nevezni
— mintha bizony e czim a többi pártokat is
nem illelné meg — megkezdte a felbomlás preces-
susát. — A kik megmaradtak e pártban arra
várakoztak egyideig, hogy majd a szabadelvű
párt felhívja őket az egyesülésre és sippal trom-
bitával fog testületileg bevonulni a szabadelvű
párt körébe. — De biz a szabadelvű párt bizván
saját erejében, nem hívta fel egyesülésre a mér-
sékelt ellenzéki pártot mint olyat, hanem kimon-
dotta, hogy egyenként bármily párti képviselőt
szívesen lát és befogad a szabadelvű párt zász-
laja alá. — A mérsékelt ellenzéki tagjai egyen-
ként nem akarván egyesülni: továbbá is meg-
maradtak különpárti állásukban. Pedig erre
alapluk többé nincs. Különpárt állását e párt
eddig arra alapította, hogy ő közigazgatásunkba
az állami közigazgatást ohajtja behozni. — Ugy
de gróf Szapáry Gyula miniszterelnök program
beszédében kijelentette, hogy a jelen kormány
az állami közigazgatást fogja hazánkba behozni,
sőt már az erre vonatkozó törvényjavaslatok
nagy részben készen is vannak, és azok egyrésze
már a jelen ülészakban napirendre kerül. —

Más programjuk nem lévén s velünk együtt az
1867-iki kiegyezési törvény alapján állván: kül-
ön pártállásuknak többé értelme nincs.

A mienktől különböző közjogi alapon áll
mind a függetlenségi és 48-as, mind az Ugron-
féle 48-as párt. — E pártok mindegyike fel-
akarja forgatni az 1867-iki Deák Ferenc által
teremtett kiegyezési alaptörvényt. — A külön-
bég a kettő között csak az, hogy az Ugron féle
párt elfogadná a kiegyezési törvényt, bemenne
a delegációba, és ha többségre jutna: fokoza-
tosan megszüntetné azt és visszaállítaná a 48-iki
törvényeket. A másik, t. i. a függetlenségi és
48-as párt nem fogadná el a kiegyezési törvényt,
hanemha többségre jutna, rögtön visszaállítaná a
48-iki törvényeket.

Melyik jár kettőjük között a helyesebb
uton, annak fejtegetésére én nem bocsátkozom,
azt döntsek el maguk.

Én megmaradni kívánok a kiegyezési tör-
vény alapján, — mert annak felbontása a jelen
viszonyok között, beláthatlan veszéllyel járna,
és mert a kiegyezési törvényt oly alaplak látom,
hogy ezen rendezhetjük hazánk belügyeit, terjesz-
thetjük nemzetiségünket, és ha észélyesen
járunk el, megszerezhetjük hazánk teljes önáló-
ságát. —

Az 1867-iki évi kiegyezési törvény néze-
tem szerint nem gátolhat bennünket abban, hogy
ennek keretén belül önállóságunkat mind a köz-
jogi, mind a közigazgatási téren fejlessük. Az
arra való törekvést, hogy a magyar király Bu-
dapestben magyar udvartartást tartson, s ez év
éj részében a paritásnak megfelelőleg, Budape-
sten lakjék: hogy magyar nyelvünknek a köz-
s közösen használt nyelv legyen, a kiegyezési
alap törvénybe ütközönek nem tartom. Es ezen
jogos törekvésünket óvatos eljárással el is érhetjük.

Jogos törekvésnek tartom azt is, hogy
közigazgatási ügyeinket Ausztriával szemben ön-
állósítsuk. Ezeket a kiegyezési törvény nem
tette közös ügyvé, s jogunk van, ha érdekeink
ezt követelik az önálló vámtörvényt is fel-
állítani.

Közigazgatási téren elismerést kell szava-
znom *Barros Gábor* kereskedelemügyi miniszter-
nek, ki a zónatariffa behozatalával és az aldunai
Vaskapu szétbontásával maradó emléket
állított magának, és a kinek erélye napról-napra
önállóbbá teszi kereskedelmi és ipari ügyeinket,
és nem engedi magát az osztrákok dühöngése
és ijesztgetése által megzavartatni, vagy meg-
félemlíteni.

Ezeket látva ohajtok én továbbá is a sza-
badelvű párt tagja maradni, mindaddig míg ez
azon szabadelvű irányt követi, mely irányt még
a haza bölcsse Deák Ferenc szabott eljé.

Az összes pártok között a szabadelvű párt-
tot látom ez idő szerint legconsolidáltabbnak, s
legalkalmasabbnak arra, hogy e haza ügyeit
rendeljeze.

Az ellenzéki pártok örömrivalgások közt
hirdették, hogy e párt fel fog bomlani, s apró
töredékekre szakadni. És mit látnak? Azt, hogy
e párt soha tömörebb, soha összetartóbb nem
volt mint jelenleg, mert az ellenzéki pártok
egymás közötti civakodásaiból arról kellett meg-
győződni, hogy ha a szabadelvű párt felbontat-
nók, az ellenzéki pártok ezt az országot közjogi
harezba kevernék, s a keletkező zavarokkal tej-
lődsében megakasztanák.

Nyugodtan és bizalommal telve követi e
párt jelenlegi vezérét, *gróf Szapáry Gyulát*, ki
e pártban mindenkor hű tagja volt, eszélyes,
óvatos, és lovasias eljárásával hivatta van az
ország ügyei vezetésére.

Bizik e párt kitűnő miniszterteráiban is,
mert ezek már eddig is bebizonyították, hogy
méltók azon helyre, hova őket a király és nem-
zet többségének bizalma helyezte.

Azt hiszem a debreczeni szabadelvű pártot
is ugyanazon meggyőződés lelkesíti, mi az ország
gyűlési szabadelvű pártot.

A debreczeni szabadelvű pártban is be kell
látni azt, hogy a mai nemzetközi viszonyok
köt, midőn a béke örökös hangoztatása mel-
lett az államok jóvelemét a nagy hadseregek,
és újabbnál újabb fegyverek megszerzése emésztik
fel és nem tudhatni hol és mely napon csap-
le az a villám, mely a béke templomát felrobban-
tatja, a király és nemzet között közjogi har-
cot kezdeni a legnagyobb szerencsétlenség lenne.

Ha pedig ezt belátja: ugy nem tehet mást,
minthogy az eddigig is nagyobbal hűvel ragasz-
kodik a szabadelvű párt zászlajához, és nem
engedi azt kezéből kitépni.

Alkotmányos országban önálló polgárnak
nem szabad pártot kivüli állni. Ha a választó-
polgár azt látja, hogy a kormány és a többség-
ben levő párt jól vezeti az ország ügyeit: akkor
kötelessége azt támogatni.

Ha pedig azt látja, hogy a kormány és
többségben levő párt az ország kárára vezet,
a közügyeket: akkor kötelessége az ellenzékhez
állni, a kormány és többség megbuktatására
törekedni. — Pártot kivüli állnia, alkotmányos
választó polgárnak nem szabad.

Bezárom beszédemet azon ohajjal, adjon a
gondviselés Magyarországot polgárainak és törvény-
hozáisainak kellő higgadságot reformmunkálatok
bevégzésére. Adjon eszélyességet mindazon törvé-
nyek megalkotására, melyek hazánkat anyagilag
és szellemileg erőssé és hatalmasra tenni alkal-
masok. Az erős és hatalmas Magyarországon
virágozzék Debreczen város, legyen ez továbbá
is a magyar szellem meleg ágya. Mindenek fe-
lett pedig *éljen a haza, éljen a szabadelvű párt!*

A kereskedelmi akadémia új épülete.

A kereskedő társulat választmánya a
kereskedelmi akadémia építésé ügyében a következő
kérvényt intézte városunk törvényhatósági
bizottságához:

Tekintetes bizottsági közgyűlés!

Midőn a tisztelettel alulírott kereskedő
társulat, a kereskedelmi szakoktatás teljes
hiányának némi pótlása tekintetéből ezeótt
34 évvel nagy áldozatok árán és a mult
regime politikai iskolája által mesterségesen
felidézett akadályok legyőzése után, létre-
hozta a kereskedelmi alsófoku (ca-sarnapi)
iskolát, — s midőn azt követőleg a közjogi
kiegyezés után a felbomlott nemzeti öntudat
által nagyra növeztett kulturális törekvések-
nek elget teendő, 1871 ben megalkotta real-
kereskedelmi iskolát, mely fokozatosan az
ország egyik legelső kereskedelmi akadémi-
jává fejlődött, ugyanakkor teljes tudatával
volt azon nehézségeknek, melyeket ezen in-
terzeteknek a kor követelményéhez a szakok-
tatás magasabb igényeireh mért fenntartásá-
val magára vállalt.

De teljes tudatával volt társulatunk
egyszersmind annak is, hogy közszükséglet
pótló ezen intézetek fenntartása tekintetében
biztosos számíthat városunk hatóságának és
közönségének erkölcsi és anyagi támogatá-
sára és annyal inkább, mert ezen iskolák a
kereskedelmi tudományok terjesztését és
népszerűsítését kivül valóságos missiót is
teljesítenek a tekintetben, hogy kereskedel-
munkalobban az legyen, amivé lennie kell:
nyelvben és szellemben magyar és nemzeti.

E czél és meggyőződés vezérelte társu-
latunkat akkor is, midőn iskoláinak érdekében
feláldozta utolsó krajczárig összes vagyonát,
— s midőn a társulási kényszer eltörölése után,

számban megfogyott tagjainak önkéntes hozzá-
járulásával magára vállalta azon terhe viselé-
sét, melyre annak előtte törvényes intézkedé-
sek a kereskedő osztálynak minden tagját
kötelezték.

Társulatunk nem kívánt az által elvelhető
terhektől akkor sem menekülni, midőn az 1884.
évi XVII ik t. cz. életbe léptetése folytán a
törvényhatóságok lettek kötelezve az alsófoku
kereskedelmi iskolák fenntartására, — sőt időt,
fáradságot és áldozatot nem kimélve mindig
azon igyekezett, hogy iskolája is beilleszthető
legyen — a városi házépítész minden meg-
terhelhetése nélkül, — azon curulális alkotások
keretében, melyek terhek és közelettségek nél-
kül csak előnyüket biztosítanak a városnak.

A szem elől soha nem tévesztett kötele-
ségérzet és áldozatkészség adta meg társu-
latunknak azon alapot, melyen mindkét iskoláját
felépíthette és fenntarthatá, — s az szerzte
meg részére azon megtisztelő elismerést, mely
a magas kormány, e nemcs város és helybeli
kereskedelmi és ipar-kamara anyagi és erköl-
csi gyámoltá-ában nyert és talál ez időse-
rint is kétségre vonhatlan kifejezését.

Ezen elismerés s mindkét iskola növe-
dékei létszámának fokozatos emelkedése ösz-
tönözte társulatunkat nemcsak a megkezdett
irányban való tovább haladásra és nehéz viszo-
nyok közepett a további kitartásra, hanem arra
is, hogy megadja iskoláinak azon biztos al-
apot, melyet azok a tanítás czéljainak, — a
növekedés egészségének s egyáltalában az
eddig elért sikerek kockázatátása nélkül már
tovább nem nélkülözhetnek.

A mit küloben ez irányban a rendel-
kezőkre állott szerény eszközökkel és anyagi
erőnknek teljes kimerítésével meglehetett
tenni, — mindaz megértetett; de intézetünk
legnagyobb baján és hiányosságán, hogy nincs
saját háza és otthona — segíteni ez ideig
társulatunknak még nem sikerült. Pedig e
nélkül nem tarthatjuk iskoláink fennállását
sem biztosítottak, sem a többi rokontermé-
szetű intézetekkel szemben versenyképessé-
k, mert a pedagógiai, didactici, egészségügyi
és egyéb követelményeknek kielégítése an-
nak hiányában a kormány és társadalom ál-
tal támogatott nagy és jogosult igényekkel
szemben nem eszközözhető.

Kétséget nem szaveud, hogy e bajnak
és társulatunk által le nem győzhető aka-
démia felismerése és elhárításának szüksége
vezérelte és tekintetes városi tanácsot és bi-
zottsági közgyűlést akkor, midőn az 1877-ik
évből a nagyméltóságú belügyminiszterium-
nak 31,503/1877. számú jóváhagyásával elha-
tározta, miszerint az akkor bemutatott terv-
és költségvetés szerint felépítendő gazdasági
és realiskolán kivül a kereskedelmi iskolának
is allandó helyiséget épít és biztosít.

Mi és velünk együtt Debreczen és vi-
dékének kereskedő közönsége és mindazok,
kik a kereskedelmi tudományok terjesztésé-
nek és a hazai kereskedelem magyarrá téte-
lésnek eminens fontosságát felismerik: örö-
mel és mélyen érzett hálá- s köszönettel fo-
gadtuk a tekintetes bizottsági közgyűlésnek
emez elhatározását s noha annak megvaló-
sítása közbejött körülmények miatt mindez-
ideig még nem volt eszközözhető, — meg-
nyuvással vártuk azon időt, midőn a fent-
említett építkezésekre felvett összegnek a
házépítész kisegítésére fordított 145,943
forintot tevő része a nevezett pénztár által
megtérítették.

Minthogy pedig a közigazgatási iskola
már évek előtt rendelkezésnek átadott, —
a realiskola pedig hatósági kijelentés szeri-
nt köcsön utján fog felépíttetni s a házépítész
kimutatás szerint 53,244 ft 78 kr már meg-
térített — és végre mivel iskoláinknak ál-
landó és eszélyes elhelyezését és berende-
zését a magas kormány rendeleteivel és a
tanítás fokozódó igényeivel szemben továbbra
már el nem odáthatjuk: annál fogva érett
megfontolás s a fenforgó viszonyok és kö-
rülmények gondos számbavételével társu-
latunk mult évi február hó 9 én tartott köz-
gyűlésében egyhangú lelkesedéssel elhatározta
hogy mindkét iskolája részére a tanítás
czéljainak valamint az egészségügyi köve-
telményeknek teljesen megfelelő allandó épü-
letet emel.

Midőn ezen előzményekről a tekintetes
tanácsot és tekintetes bizottsági közgyűlést
felidézetteljesen értesíteni szerencsénk van —
egyszersmind eddigi eljárásunk és műkö-
désünk eredményeképen felemlítjük, misze-
rint a hivatalos közgyűlési határozat alapján
és annak értelmében, az Egyháztérben 339.
és 340. sorszám alatt levő 665 □ öl
terjedelmű házastelket — a felépítendő
iskola helyiségével, — külső földjeivel
együtt 32,500 forint vételárért — immár
megszereztük, mely telek ugy fekvésénél, va-
terjedelménél és egyéb tulajdonságainál fogva,
szakértők véleménye által is támogatott meg-
győződésünk szerint, minden tekintetben meg-
felel az iskola elhelyezése érdekében támasz-
tható jogosult igényeknek.

E telken ohajtjuk az eszélyes takarékos-
ság szemelölt tartása mellett létesíteni azon
épületet, melyben mindkét iskolánk s a társu-
latunk részére szükséges helyiségek allandó
elhelyezésüket és berendezésüket nyernek.

Az egyszerű, de szesz homlokzattal
tervezett s minden egyoldalúságtól és túlzás-
tól ment kétemeletes épület effectív költség-
szükséglete a tanítás és nevelés czéljainak s a
hygienicus követelmények el nem mulasztható
teljesítésének számbavételével — 120,000 forint
ban lett felvéve; és noha jól tudjuk, hogy ezen
alaplájan véve igen szerény összeg mellett is

mily nagy nehézségek akadályok állanak a tervünk kivételének útjában és noha tudjuk és ösmerjük társulatunk szerény anyagi erejét is, mely a telek vételárának kifizetésével teljesen ki leend meritvv, — mindazon által nem késünk iskolánk érdekében társulatunknak nagy gondnal, utánjárással és takarékosággal félrekenint összegyűjtött vagyonát, immár másodikban feláldozni s tervünk megvalósítását egy becsületes akarat egész erejével előmozdítani, mert tudjuk, hogy önzéstelen közhasznú törekvésünkben gyamolítani fognak bennünket városunk jobbjai.

Teljes bizalommal és reménnyel járulunk ennél fogva a tekintetes bizottsági közgyűlés elé azon tiszteletteljes kérelemnek előterjesztésével, hogy a kereskedelmi akadémia és kereskedelmi alsófokú (vasárnapi) iskola építési költségeinek részbeni fedezésére a gazdasági, real-és kereskedelmi iskolák felépítésére 1877 ben felvett, de fel nem használt 53,244 forintot terv összegget rendelkezésünkre bocsájtani s az által iskolánk fennállásának biztosítását lehetővé tenni kegyeskedjék.

Alázatos kérelmünk támogatása czéljából nem kívánunk sem praecedensekre, sem oly esetekre hivatkozni, a hol és a midőn hasonló fontosságú érsokor természetű kulturális alkotásokra szazetek lettek kérve és engedélyezve, — nem akarunk a kinalkózó példák daczára sem más városok eljárására utalni, — röviden itt csak annak tiszteletteljes felemlítésére kívánunk szoritkozni, hogy meggyőződésünk jiszert nem kértünk a tekintetes bizottsági közgyűléstől sem teljesithetlen, sem oly áldozatot, melynek megfelelő aequivalensét ne nyújthatnánk, mert azért, hogy akadémiánk és alsófokú iskolánk fennáll és létezik, s hogy a jelen tanévben is 308 növendéknek ad oktatást, s hogy 16,435 forint évenkénti költség szükségletének fedezéséhez a nemcs város 1000 forintnál nagyobb összegel nem járul, a hogy teljesen meenteítve van egy szakiskola fenntartásának terhéből — és végre, hogy e két iskola is hathatós előmozdító eszköze szeretett városunk kulturális fejlődésének — mindez tiszteletteljes véleményünk szerint, megfelelő aequivalensét képezi kérelmünk tárgyának.

Ezeknek előterjesztése után bizalommal helyeztük iskolánk sorát a tekintetes bizottsági közgyűlésnek kezébe, — esedezvén hogy kérelmünket pártoló kegyes elintézésben részesíteni méltóztatassék.

Kelt a debreczeni kereskedő társulat választmányának és házépítési nagy bizottságának 1891. évi január hó 17-én tartott üléséből.

Zádor Lajos, elnök. Dr. Király Ferenc, titkár.

Napi hírek.

Tájékoztató.

- Korcsolyapálya a Margit-fürdőben és a Nagyerdő nyitva reggeltől estig.
- Nagy sétatáborvasor vasárnap és ünnepnapokon d. u. 4 órakor a „Margit-fürdő” nagyerdőben.
- Museum a kollegiumban nyitva vasárnaponként délelőtt 10-től 12-ig.
- Anyakönyvtár a kollegiumban a közönségnek nyitva pénteken délelőtt 11-től 12-ig.
- Nyilvános olvasóterem a kollegiumban nyitva van hétfőn, szerdán, szombatán d. u. 2-7-ig.
- Febr. 18. A kereskedő ifjak felolvasó estélye.
- Febr. 20. Hajdumegye közgyűlése.
- Febr. 22. Közönség-estély egyet közgyűlése.
- Febr. 22. Ipar és kereskedelmi bank közgyűlése.
- Febr. 22. A debreczeni ifjak egyetlene közgyűlése.
- Febr. 25. Reményi Eda hangversenye.
- Márc. 1. István-malom közgyűlése.
- Márc. 1. Honvédegyet közgyűlése csizmadia színpadon.
- Márc. 1. Csikótelepbe való beiratás határideje lejár a városgazdai hivatalban.
- Márc. 1. Podráz és borbályi segédnek bálja.
- Márc. 8. Debreczeni takarékpénztár közgyűlése.
- Márc. 22. Debreczeni helyi vasút közgyűlése.
- Márc. 22. Tiszviselők egyesületének közgyűlése.
- Márc. 29. Gr. Zichy Géza fogadtatása és hangversenye a színházban.
- Márc. 30. Gr. Zichy Géza jubileuma.

A debreczeni orvos gyógyszerész egyesület szombaton érdekes havi ülést tartott a megyeházán dr. Varga Géza elnöklete alatt — Az első felolvasó Dr. Fáti Márk volt, a kik a rák n a k, ennek a borzasztó betegségnek új gyógymódjáról és gyógyszeréről értekezett; ez az a n i l i n, melyet ő a mult év nyaratól kezdve alkalmazott egy mellrákban szenvedő idős paraszt asszony patientsén. — Különös véletlen, hogy egy híres bécsi orvos a mult év decemberben az anilinról szintén úgy értekezett mint a rák sikeres gyógyszeréről. — Fáti Márk ezen értekezés megjelenése előtt egészen függetlenül és saját kezdeményezésé folytán kezdte alkalmazni és pedig az ő állítása szerint biztató sikerrel az anilint. — Betegét be is mutatta kártársainak, a kik megvizsgálván sebt Dr Csikos Sándor és dr. Somogyi Zoltán véleménye alapján azt nem találták a gyógyulás kielégítő stadiumában lévőnek. Föl kérték a felolvasót, hogy a gyógyszerelés további eredményéről jelentse. Azután Dr. Ujfaluassy József kórházi főorvos olvasott fel a helybeli kórházban eszközölt Koch féle beoltásokról egy kimerítő szakaszerű jelentést, melyet la. punk más helyen ösmertettünk. Az értekezést megjelenezték, megköszönték és valamely szaklapban való közzétételét elhatározták.

A nögyelet választmánya tegnap dél után ülést tartott, melynek a néhai Vitési Lajos hagyomány, segélyezési ügyek és a tombola estély jüvedelmének elszámolása képezte a tárgyat.

Uj csendőr főhadnagy A m. kir. honvédség rendeleti közlönye szerint Somlyai Szilágyi Odón m. kir. III. sz. csendőrkörletbeli főhadnagy nagyváradi szakasparanosok hasonló minőségben Debreczenben helyezték át.

A jóváhagyott nagy kölcsön. Az új építkezésekre megszavazott 3.200.000 frtnak, valamint a régibb adósságok konvertálására fordítandó 1.500.000 frtnak az osztrák-magyar banktól fölvételét a belügyminiszter ma érkezett leiratában jóváhagyta az általunk már ösmertett föltételekkel együtt, a melyeket a törvényhatósági bizottság decemberi közgyűlésében fogadott el. — A jóváhagyó miniszteri leirat egy egész ivre terjed.

Felolvasási estély. A kereskedő ifjak önképző-egyesülete e hó 18-án felolvasó-estélyt tart a következő műsorral: 1. „Nyisd ki rózsám” Zimaytól, előadja a dalárda. 2. Felolvasás, tartja Lovász János ur. 3. „Cserebogár” Hubertől, előadja a dalárda. 4. „Simon Judit” Kiss Józseftől, szavalja Gifek Antal ur. 5. „Jóka ördög”, Arany Jánostól, szavalja Londez Elek ur. 6. „Marsellaise” Rose de Isletől, előadja a dalárda. — Külön meghívók nem küldetnek.

Uj beosztás. A földmívelésügyi miniszter értesíti Debreczen város közönségét, hogy az országos vízépítészeti hivatalok szervezésével egyidejűleg a vízépítészeti kerületek új beosztását és egy új kerület felállítását is elrendelte. Az alsó-szabolcsi tiszai vízszabályozó társulat, melyhez a hortoványi pusztai tartozik, a V i k (tiszai) kerülethez osztottatik be, m-ly Tisza Ujlaktól T. Fűredig terjed a Szamos, Bodrog, Sajó mellék folyókkal együtt. A kerület élére pedig felügyelőnek P a k s y József miniszteri főmérnököt állított.

Eljegyzés. Plón Gyula H.-Szoboszló nyomdatványados f. hó 15-én jegyezte el Lusztig Fáni kisasszonyt, Lusztig Károly helybeli nagykereskedő nővérét.

Elhalasztott közgyűlés. A „Polgári körnek” tegnap délutánra hirdetett közgyűlése nem volt megtartható, miután a tagok nem gyűltek össze határozatképes számban. — Ezért két hét múlva tartják meg a közgyűlést.

Hagyomány a nögyeleti árvaházaknak. A boldogult V é r t e s i Lajos — a mint ezt halála után megirtuk — nap-utcai házát és kaszálóföldjeit a helybeli nögyelet árvaházára hagyta végrendeletileg, úgy, hogy mindkét ingatlan hasznélvezete haláláig az özvegyet illesse. Ez a hagyaték 7-8 ezer forintot ér. A végrendelet ezen részét azonban egyik rokon kifogásolta, s pör helyett olyan egyezséget ajánlott a nögyeletnek, hogy ez a kaszáló birtokot engedje át neki. A nögyelet tegnap tartott választmányi ülése azonban kimondotta, hogy nem egyezkedik, hanem ragaszkodik a végrendelethez.

A főreáliskola államosítása A belügyminiszternek ma egy régóta várt leiratát hozta meg a posta. Azt nevezetesen, — a melyely helybe hagyta a városi közgyűlés mult évi határozatát a főreáliskola államosítása tárgyában. Ezen közgyűlési határozat értelmében a város hatósálya főreáliskoláját átengedi az államnak, a mely azt 8 osztályúvá egészíti ki, átengedi továbbá az összes meglévő tans ereket az állami kezelésbe vételtől számított 3 év alatt önálló iskolaházát emeltet 165000 frt erejéig s a felszerelésre egyszer s mindenkorra 6000 frt, az iskola fenntartására pedig évente 6000 frtot ad. — Az építés a nagy kölcsönből eszközöltetik. A belügyminiszter utasítja a várost, hogy az államosítást a közoktatásügyi miniszterrel szerződésbe foglalja. E szerződést a közoktatásügyi miniszter minél előbb megkötni kívánja. — Az iskola építése csak a miniszterhez fölterjesztendő tervek és költségvetés jóváhagyása után lesz megkezdhető.

Hírlap Szoboszlón. Szoboszlón, melynek már 15 ezer lakosa és folyton élénkülő társasági élete van, aprilis elsőjén társadalmi, közgazdasági heti lapot szándékoznak megindítani „Szoboszló és Vidéke” czimmal. — A lap szerkesztője S z u c s Bálint lesz, a kit Szoboszló város legjobb tollu emberei fognak támogatni.

Teljes ellátásra két iszt, tanuló vagy fiatal kereskedő segéd elfogadtatik. Kényelmes szép külön bejáratu lakásról s jó ellátásról gondoskodva lesz. Bővebbet lapunk szerkesztőségében.

Szép, élethű hortobágyi képet közöl a „V a s á r n a p i U j s á g” legközelebbi száma. Wagner Sándor festménye ez, a mely a hortobágyi pásztor élet egyik legszebb és legédekesebbét vetette vászonra, a végtelennel látszó pusztán vágató ménest, melyet typicus csikósok cifrakarikással terelnek össze. Wagner Sándor hazánkba a lovak festésében a világ legjelesebb művészeinek egyike, a mi ezen a képén is megéltetik, melyen a debreczeni kos orru lovakat annyi művészi bravourral festette meg. — A „Vas. Ujs.” többi része is ép ily érdekes. — Andrassy Gyulának egy ideig ismeretlen arcképe a 60-as évek elejéről, a krasznahorkai várkastély, Meissonier világírú francia festő arcképe, rajzok a sioux indián harczteréről diszitik lapjait. — A szöveg tartalma: Gr. Andrassy Gyula. Hőbortos történet Petelei Istvántól. „A hó alatt” orsz elbeszélése. Branyiszki Régi honvédtől. stb. — S z a b o l c s k a M i h á l y t ó l „Az ég” czimú szép költeményt olvashatjuk benne. A lapelőfizetési ára egész évre 8 frt. — Előfizetheti Budapest Egyetem tér 6 sz.

A nagyváradi m. kir. bábaképződn az 1891. nyári tanfolyamra a beiratások március hó 1-10-ig tartanak. Fölvétel végett szükséges okmányok: Honossági s keresztlevél, valamint erkölcsi s orvosi bizonyítvány. Kelt Nagyváradon, 1891. február 15. Dr. Konrád Márk.

A bathianyutcaiak kérése. A Bathianyutca háztulajdonosai kérvényt adtak be a városi tanácshoz, az iránt, hogy ezen igen élénk személyforgalom, előkelő csinos utca betonyalagjáróval látassék el. — Ők készek a költségek egy részét viselni.

Hymen. Dr. Horváth Károly a debreczeni közkórház jeles orvosa eljegyezte Tóth Ferenc leányát Róza s kisasszonyt Nagy-Váradról. — A „Magyar Szó” keményen tiltakozik az ellen, hogy Nagyvárad legszebb leányait Debreczen vigye el. — A ki a tiltakozást írta aligha léányos apa!

Adakozás. A paci család részére utólag még a következő könyöradományok érkeztek a IV. ker. kapitánysághoz: Hutlész Istvánné 2 frt, Balassa Károly 2 frt, báró Josinczy Miklósné 2 frt és ruhánemű, Farkas Lajosné s Rácz Jusztina 1 frt és ruhánemű; így összesen 35 frt 55 kr., élelmi szerek és ruha ingóságok. A befolyt adomány a család további szükségletei fedezésére fordittatik.

A büdentsenitühalvi rablójelkosság ügyében — e hó 23-ára tüzte ki a végtárgyalást a nyiregyházi kir. törvényszék. A végrehajtásra 130 tanut idéztek be s ezeken kívül a védő még 30 új tauu beidézését kérte A végtárgyalás, a melyen Magyar törvényszéki elnök, majd valószínűleg eltart 7-8 napig.

Református, kálvinista, helvét hitvallás. Egy fiatal ember, a ki folyamodott, hogy önkéntes lehessen, az illető ezred parancsnokságától a következő végzést kapta: „Miután folyamodó anyakönyvi kivonatában ev. ref vallásának van megjelölve, édes atyja bele egyező nyilatkozatában reformátusnak mondja, az egyetemi dekanátus bizonyítványára pedig helvét hitvallásának állítja, egy ember pedig egyszerre csak egy felekezethez tartozhatik, sőt ez esetben valami különös szabálytalanság látszik fenforogni, folyamodó utasittatik, hogy e visszajáratot mielőbb igazolja, a minek megtörténte után folyamodóványa érdemleges elintéztést fog nyerni.” A szegény fiatal ember nagy zavarban van, mert nem tudja, hogy miképen bizonyítsa be a tiszt uraknak, hogy ő egyedül a Kálvin hívei közé tartozik, és hogy az ev. református és helvét hitvallás egy és ugyanaz.

Az akác sokoldalu használata. Mint a „Erdészei Lapok” ban olvassuk, P. Vacon Coburg herceg uradalmában az erdőtüzt kertyében futóhomokon az akácokból készült hasított szőlőkarok már 36 évesek. 7 év óta 20,000 darabból csak 3,000-et kellett ujjai felcserélni. Az akác-zölészarót ennél fogva a szőlőgazdáknak nem lehet eléggé ajánlani. Ugyanott táviradószlopoknak is felhasználják az akácot, a melynek tartóssága ezen alkalmazásban is előre látható. Egyáltalán az akác, mint szerszám és épület-fa is oly hasznos, hogy vétek azt tüzeleire használni fel. Ugyancsak Pusztá Vacon 45-50 éves akácok melmagasságban 148-189 cm. vastagok. Lapos helyen legezteszerűbb 60 évre szabni az akác bordáját, ellenben buczkákon 30 éves koron túl már csonkák-kodni kezd s azért ekkor már kivagandó. Némely talajon a jelenleg már 20 éves korban is beáll. Csak a pajzstetű ellen lehetne valami okosat tenni. De eddigel, hacsak a 17-18 fokos hideg nem tette azokat semmivé, ellenük biztos ellen-szert nem ösmertünk. Annyi tény, hogy a neki megfelelő talajon a pajzstetű az akácokkal nem bír, de a meg nem felelő talajon az akác e tetű okozta gyötrelmet ki nem állja. Ezt az ezen baj megvizsgálására kiküldött bizottság igazolta. Egyelőre többet még nem tudunk el bajról.

A debreczeni ingatlanok forgalma a kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóságnál f. évi febr. 7-14-ig a következő volt: 1. Kálmán Jozsef veszi Kozma Jánosné Tóth Juliánna egy is mint gyám, és Kozma János házát onoddi földével 2600 frtért. 2. Katona Péter és neje Szabó Mária veszik ifjabb Erdei Pál és neje Sarkadi Sára onoddi földét 500 frtért. 3. A debreczeni kereskedő társulat veszi Eismaun József és társa házát onoddi földével 16000 frtért. 4. Geréby Fülöp veszi Sipos Sándor és neje Csapó Zsuzsanna újföldét 100 frtért. 5. Kun János és neje Antal Sára veszik Major Juliánna öz. Tóbiás Istváné sestakerit szőlőjét 19000. frtért. 6. Kornis Sándor és neje Tóth Zsuzsanna veszik Szoboszló György és neje Szabó Sára csapó kert szőlőjét 320 frtért. 7. Géder Sándor és neje Nagy Eszter veszik Koloza Ádám háza és onoddi föld 1/3 rész illetőségét 218 frt 75 krért. 8. Aron Miksa veszi ifju Balog Istvánné Böszörményi Mária majorsági földét 3500 frtért 9. Öz. Katona Andrásné Tareza Mária veszi Ferenczi Péter és neje Kovács Juliánna házát 900 frtért. 10. Györi Dániel veszi Nánassy Eszter szőlője fele részét ajándékozás czimén 100 frt értékben. 11. Szabó Zsuzsanna veszi férje Balog István háza és onoddi föld fele részét ajándékozás czimén 1000 frt értékben. 12. Imre Mihály és neje Szilágyi Juliánna veszik Pongor József és neje Bonyháy Juliánna házát onoddi földével 1900 frtért. 13. Fütöp János és neje Csillag Eszter veszik Szalontai Ferenczné Somogyi Mária újkerit szőlőjét 190 frtért. 14. Takács Sándor és neje Geréb Juliánna veszik Porcsin András és neje Nagy Zsuzsanna házát 750 frtért. 15. Halka

Edé és neje Beck Erzsébet veszik Ormós István és társa újföldét 780 frt 61 krért. 16. Fombor László veszi Bekany Péter és neje Oláh Ilona székénykerti szőlőjét 1100 frtért.

x Czigánybál. A tarsang legutolsó jelentése is lefolyt: a czigánybál. A barna fiúk, kik száraz fájukkal annyi sokszor felvidították az egész tarsangon keresztül a bálók kedélyét, annyi sokszor huztak kedverítő talpalávalót a fatárságnak, most az egyszer a maguk báljokan maguk mulatnak igazán. Tegnap éjjel a „Biká”-ban volt a czigánybál, melyen a bandák — családostól vettek részt. Az urak az intelligenciából kedvteléssel nézték a hajnali órákig a barna és nem barna szépségek tánczát. A terem zsutolásig volt a czigánybál megszokott közönségével.

Színház.

Csillag Teréz nemzeti színház művésznője szombaton az „Órök törvény”-ben s tegnap a „Huszárszerlelem”-ben bucsuzott el a deb. közönségtől, melyet egyszerre meghódított bájos lényével, s valóban kimagasló művészetével. Mindkét előadásban zsutolásig megtelt a nézőtér, sőt tegnap még a zenekarban is közönség ült. Tegnap a bucsu alkalmával két szép bokrétát nyújtottak fel neki, s egy remek koszorút bocsátottak le a zsinórpadról. Ez utóbbival a czigánybál czigányai (hírlapírók és színészek) tisztelték meg a művésznőt, ki valóban örült e gyöngéd figyelemnek. A művésznő különben szombaton maga is megjelent a czigánybálban, — s a boheme társaságban jól mulatott, s pajkos kedélyével késő éjjelig gyönyörködtette a társaságot, — mely most minden esütörtökön az „Angol kiállnyé” egyik külön termében tartja összejöveteleit.

A bájos művésznő mindkét este oly nagy-szerű ovatókban részesült, hogy alig győzött a sok kihívásra megjelenni

A művésznő tegnap este, rögtön az előadás után e utazott városunkból, hol — bármikor jöjjön ismét ide vissza, mindig örömmel üdvözölt kedves vendég lesz.

Csiky László holnapi jutalomjátékára ismételve felhívjuk olvasóink figyelmét, Csiky egyike a legkedveltebb és legtehetségesebb drámai szízeszínkevek, s a közönség bizo-nyul tömeges megjeenésel fog kifejezt adni abbéli sajnálkozásának, hogy a jeles művész jövőre már nem lehet tagja társulatunknak.

Az új szinigazgatónak Leszkai Andrásnak bizonyonyal okos és tapintatos terveit vanunk arra nézve, hogy olyan társulatot szervezzék, mely hogy keveset mondjunk, legalább az ideinél jobb legyen. A azonban a Debr. Hírlap — szobaton ugyancsak komikussá teszi az igazgató terveit. Azt írja többek között, hogy az igazgató szép summa pénzt adozott utazásra, hogy a közönség mitügyeiet kielégítse” mintha bizony Leszkai ur utazással akarná kige égiteni a mi műgényeinket. Aztán a következő sorokkal zban-nyoz le benünk, s bizonyonyal magát az új szinigazgató is: „Minthozy szezonjának első évétől nagyon sokat várnak, a közönséget eleve figyelemzetjük, mily nehéz a kezdet. Mert azokat az erőket, melyek a debreczeni színházra érdemesek, az igazgatók siettek meg október, november hóban biztosítani maguknak s ha Leszkai fnyves dolgozat akar azt csak a más o d i k évben produkálhatja. Nem szabad tehát várakozásainkat tuosigáz-nyunk. Ennek előre bocsátása után elmondhatjuk, hogy emberi lehetőség szerint kitünő szintársulatunk lesz. Teororistánk a legkitünőbb lesz az egész vidéken. A primadonna a kérdés szinén a legjobban lesz megoldva és biztosra vehetjük már előre is, hogy a közönség meg lesz elégedve. Komikuk u — Rónaszékint kivül az ország két legjobb komikusa közül lesz az egyik. Dráma i hősnő lesz kettő is. Az egyik nyulánk, juandi természetű, gyönyörű fiatal léány, ki most egy előkelő szinpadon működik. A másik olyan, a ki énekes szerepekben is fellép. (Fura hősnő lesz az nagyon). Drámai szende a szini képezedből kerül. Társalgási anya B á c s o d i k és n a i v á n k eddig is nagy tetszésben részesült, a hol csak fellépett s hihető hogy a deb. közönség tetszését is megnyeri. A p a s z e r e p e k r e lesz Balasan kivül egy kiváló erő a szini képezedből a ki egyszermind buffo szerepekre is nagyon alkalmas lesz (ha tanul). B o n v i v a n t szinészre folynak az aikudozások.”

Idáig szól a „Debr. Hírlap” komikus czikke.

Hiszen tudtuk mi azt, hogy minden lesz De hát ha mindazok a kik a szerződötve lettek oly kitünő erők, akkor nem kell szégyenleni a neveiket. Ki vele. Kiváncsiak vagyunk reájuk, s kétségtelenül kíváncsi a szinügyi bizottság is, melynek joga van ideje korán bekívánni a jövő saison társulati névsorát.

Ahogy mi Leszkai urat, az ő tehetegeit ambitióját, s áldozatkészségét ösmerjük, nem hihetjük el, hogy az ő utasításából jutott volna bele a „Hírlap”-ba ez az előleges mentegetőzés, hogy tulajdonképen csak a második évben állhat elő majd jó társulattal addig a közönség szives elnézését kéri. — Mondjuk, hogy ezt valamelyes jóakarónak elhírtelenkedése irhatta, s mi várjuk Leszkai urtól a cziáfolatot, mely szervezett társulatának ösmertetéséből állhat.

A b...
párt bája...
„Biká”-ba...
került...
tulajdonk...
sorakozik...
Deb...
társadalm...
szinte jó...
poliárság...
ifjúk és...
debreczen...
A sz...
gyűltek...
is gróf D...
Irma 6 m...
A főispán...
asztá elta...
Meg...
sunk barn...
gyűlési k...
a jegyöb...
fiatalságb...
A fi...
san járta...
késő hajn...
A n...
csárdást i...
A b...
el, mikor...
kivette a...
A b...
vetkezők...
főispán, S...
Sághy Gy...
a szabade...
ler Lajos...
Boeczó S...
főorvos, I...
renzy El...
tafónök, E...
lágyi Kár...
tina Lajos...
(magyar G...
Géza váro...
járás bír...
rok stb...
A je...
sikerült te...
gróf Dége...
Bük Géza...
Gyelény...
Grét Sánd...
Józsefné...
Jóó István...
Gáborné...
Márk End...
távné, Ma...
dr. Oláh...
Károlyné...
Veressné...
Fehér Mar...
réna, Frát...
Juliska, F...
Róza, Fúr...
he Irén...
Lamprecht...
Magoss E...
Nagy Erz...
Tüdős Erz...
gitka, Sz...
Mariska...
A Ko...
Az...
tűdöbajos...
lódással le...
lat a Ko...
világá k...
nem esék...
csodaszern...
mes remén...
váltakoz...
tűdök; u...
dig is két...
erejét s az...
beléje hely...
teg, és sok...
lini utat...
hogy a „c...
mint megg...
A de...
kisértetkez...
20-ika óta...
l u s s y J...
n é z y J...
linbe, hog...
gyógyítá...
néhány má...
nikákat...
A he...
figyelésekr...
nagyérdéki...
l u s s y J...
lelkiosmere...
az eredm...
nézve tart...
azonban, a...
következte...
is méltán...
Kisér...
tartozó bet...
közül 16 e...
kezelés 20...
tizenhat 20

A szabadelvű párt bálja.

— Február 14-én a „Biká”-ban. —

A bűnt mulasztások sorát a szabadelvű párt bálja nyitotta meg tegnapi este a „Biká”-ban. A rövid, de zajos és fényesen sikerült debreczeni farsang bezárása volt ez tulajdonképpen, mely azonban méltán melléjük sorakozik a többi sikerült báloknak.

Debreczen város szabadelvűpártja minden társadalmi osztályból képviselve volt ott s szinte jól esett látni, hogy a debreczeni törzs polgárság színe java, a magyarruhás polgár, ifjúk és polgár lányok együtt mulatnak a debreczeni intelligencia képviselőivel.

A szabadelvű párt báljára igen sokan gyűltek össze a város előkelőségéből és a bált is gróf Dégenfeld Józsefné született Szilassy Irma ő m. méltósága megjelenése nyitotta meg. A főispánné ő méltósága éjfélig nézte a bált, aztán eltávozott.

Megjelent a bálban Körösi Sándor városunk harmadik választókerületének országgyűlési képviselője is, mint azt megígérte és a legjobb kedélyvel gyönyörködött a vigadó fiataiságban.

A fiatalok a legjobb kedvvel magyarsággal járta a talpalá való csárdásokat egész a késő hajnali órákig.

A négyesekre 50 pár állott fel, a souper csárdást is számtalanszor meg kellett újrajúzni.

A bál közönsége csak reggel felé oszlott el, mikor már táncból, jókedvből mindenki kivette a maga részét.

A bálban megjelent előkelőségek a következők: Gróf Dégenfeld Schomberg József főispán, Simonffy Imre kir. tan. polgármester, Sándor Gyula vasuti üzletvezető, Fráter Imre a szabadelvű párt elnöke, Csúrka János, Bészler Lajos, Körner Adolf városi tanácsnokok, Bozskó Sámuel főkapitány, Dr. Sárkány Gyula főorvos, Dr. Kenéz Gyula ker. orvos. Ferenczy Elek főszolgabíró, Csáth Zsigmond postafőnök, Kovács Sándor tisztifőügyész, Szilassy Károly ügyvédi kamarai alelnök, Sestina Lajos, Geréb Fülöp, Márk Endre ügyvéd (magyar diszben) Könyves Tóth Antal, Papp Géza városi tanácsos (Szatmárról) Papp Endre járás bíró, Jó István, Géresi Kálmán tanár stb.

A jelenlevők közül a következőket sikerült feljegyezni: gróf Bethlen Mikó Róza, gróf Dégenfeld Józsefné Szilassy Irma, dr. Bük Géza, Bészler Károlyné, Csáky Gerelyné, Fábrián Lajos Mórné György Elekné, Gréi Sándorné, Fürth Adolfné, özv. Hortig Józsefné, Horváth Györgyné, Horváth Tamásné, Jó Istvánné, Kálmánchely Mórné, Kapross Gáborné, Kuczik Istvánné, Lám Sándorné, Márk Endréné, Mészáros Józsefné, Mex Gusztávné, Mannó Kálmánné, dr. Nagy Kálmánné, dr. Oláh Miklósné Somogyi Jánosné, Szilassy Károlyné, dr. Tüdös Kálmánné, Végh Gyuláné, Veressné Szathmáry Teréz; — Csáky Ilonka, Fehér Mariska, Pényes Erzsike, Pényes Szereána, Fráter Erzsike, Gróf Margit, Horváth Juliska, Hortig Emma, Hortig Vilma, Hortig Róza, Fürth Ilona, Kuczik Mariska, Kálmánchely Irén, Kapross Erzsike, Kulcsár Erzsike, Lamprecht Szidi, Mócz Ilona, Mészáros Paula, Magoss Emilia (Egriből), Mannó Anasztázia, Nagy Erzsike, Pattermann Luiza, Rab Jolán, Tüdös Erzsike, Siposs Teréz, Somogyi Margitka, Szabó Mariska, Tóth Helén, Varga Mariska.

A Koch féle szer a debreczeni kórházban.

Az emberiség különösen pedig annak tüdőbajos és gümőkóros része izgatott érdeklődéssel lesi mikor fogja igazolni a tapasztalat a Kochinnak gyógyító hatását. — A világá kürtölt fölfedezésnek dicsegsége aligha nem csekély értékű kísérletezésé törpül s a csodaszernek kikéltett lymfához fűzött vérmes remények valószínűleg keserű csalódássá változnak. — Dr. Kochnál nem kisebb nevű tudósok; németek, francziák, olaszok már eddig is kétségbe vonták az új szer gyógyító erejét s azóta ugyancsak meg is csapott a beleje helyezett bizalom s bizonyára sok beteg, és sok orvos megbánta a költséges berlini utat. — Annyi bizonyosnak tartható, hogy a „csodálatos” szerből többen meghaltak mint meggyógyultak.

A debreczeni kórházban is folynak a kísérletezések a Kochinnal már december 20-ika óta. Tudvalevőleg a város dr. Ujfalussy József kórházi főorvosát és dr. Kenéz Gyula kerületi orvost kiküldötte Berlinbe, hogy hoznák haza onnan a tüdővész gyógyításának a tudományát. Rajtuk kívül néhány más orvos is fölkereste a berlini klinikákat.

A helybeli kórházban az ideig tett megfigyelésekről és tapasztalatokról tegnapi este nagyrészt felolvasást tartott dr. Ujfalussy József. A felolvasás rendkívül pontos, lelkülméretes észleléseknek és följegyzéseknek az eredménye, a mely főként az orvosokra nézve tartalmaz érdekes adatokat; az a része azonban, a melyben a szerző észleléseiből a következtetéseket levonja, a laikus közönséget is méltán érdekli.

Kísérlet alá 34, alsóbb néposztályhoz tartozó beteg vettek, 23 férfit, 11 nőt, akik közül 16 elhagyta a kórházat, 18 pedig még kezelés alatt van. Tizenkettő 12—20 éves, tizenhat 20—30 éves, a többi 30—55 éves volt.

A beoltás a hátba történt Oberleicht-féle fecskendővel; az adagok minimuma 1 milligramm, maximuma 250 milligrammot tett. 389 beteges kezelésre 11 gramm oltóanyag ment föl. A betegek mindnyájan gümőkórosok. A kísérletezés alatt mindnyájukat a lehető legjobb viszonyok közé helyezték, a legegészségesebb szobákba, s igen pontos, jó élelmézésben részesítették. Beszerezték a legkínóbb szereket, s az észleletekről rendszeres jegyzőkönyvet vezettek.

A felolvasó aprólékos részletességgel előadta minden egyes betegre nézve a megfigyeléseket, a reakciót, annak lefolyását, a hőmérsék változásokat, a betegség tüneteit stb. stb. — Dr. Ujfalussy, röviden elmondva, a következőket foglalta össze észleléseit és véleményét: A kísérletezés alá vett betegek 33%-a megjavult, 66% állapot javulatlan, illetőleg rosszabbodott.

De sok szó fél ezen javuláshoz is, a miért felelte de valválódik a szer értéke. Szerinte valószínű, hogy némelyik beteg kevésbé drasztikus kezeléssel is megjavult volna. Másoknál pedig a köpetükben nem volt gümöbaciillus található. A sebészeti osztályban ápoltak javulása épp oly kétséges, mint a belbajosoké; a javulásosok egyes részekre vonatkozik. — A bacillusok most is megvannak, némely esetben szaporodtak. Igaz, hogy a betegek legtöbbször testileg javult, mert kilogrammokat hízta, de ez a nyugalomnak és jó táplálkozásnak az eredménye.

A Kochinnak valóban csodaszernek kellene lenni, hogy belőle 10 grammnyi pár hét alatt elvégezzé azt, még pedig a természetellenes módon, a mire hónapok, esztendő szükségesek. Ezenkívül a szer még veszedelmes is, mert a jó testi erővel bíró betegeknek is kizsármíthatatlan a hatása, s az általa kísérletezett betegek mindegyikén ejtett valami „strikát”. Mintegy varázsütésre súlyos komplikációk, gyógyíthatatlan bajok támadnak hatása következtében a szervezetben. — A felolvasó a szernek diagnosztikus értékét is kétségbe vonja, vagyis a szer megbízhatatlan a betegség fölismerésénél, holott erre a célra is nagyon alkalmasnak hirdették. Mindezeknél fogva egyetlen egy magán gyakorló orvosnak se ajánlhatja a Kochinnak használatát gümőkóros betegeknek.

Ime, ennyit ér dr. Kochnak híres fölfedezése. Könnyebb tőle meghalni, mint meggyógyulni.

Regény-csarnok.

Szent Cecilia.

(Olasz regény.)

Irta: Antonio Barrili.

(Folytatás.)

(29)

Calistó nem felelt. Sokkal nemesebb lelkű volt, hogysem a leánya gyötrelmeit, ingadozását meg ne értette volna. Néhány percig némáa állt, arcait kezeibe rejté; de ez a némaság erős elhatározást érelt meg benne. E kínos szünet után felállt s azt mondá Ceciliának:

— Beszélnem kell a gróffal.

S a nélkül, hogy megvárta volna, mely szerint Cecilia kérdezte tőle, miért, kifelé indult a tereméből, hogy a folyosóra menjen, hol a gróf kedvenc ujságát szokta olvasni.

— Gróf ur, — mondá erőt merítve, bár a nagy fölindulás következtében egész testében remegett, — beszélnem kell önnel.

— Szóljon csak, barátom, szóljon, — felelé a gróf, mialatt a lapot maga mellé tette. — Minden előtt azonban üljön ide mellém.

— Nem, gróf ur. Egy kéréssem van, s ezt állva, fedetlen fövel s azzal a nagy tisztelettel kell tennem, a melylyel mindig viseltem a gróf ur személye iránt.

— Oh! ne rémítsen meg. Mondja mit kér?

— Gróf ur, — válaszolá Calistó, erővel sajtolya ki szavait, melyek sehogys sem akartak ajkára jönni, — én leányának, Di Villa Cervia Cecilia grófnőnek kezét kérem.

XVII.

Az öreg gavallér e szavak hallatára felpatant székéről s a fiatal Caselli arcába tekintett, mint a ki nem hisz saját füleinek s új bizonyosságokra van szüksége.

De az ifju halványan, komolyan, némán állt tőle két lépésnyire, mint a ki halálát lesi. Nem remélt ugyan kedvező feleletet; de miután a végzetes szavakat kimondta, mindenre el volt készülve.

Hosszu, kínos szünet állt be közöttük mely azonban Emanuel grófra nézve még hosszabbnak tetszett, mert rajta volt a beszéd sora Kétszer háromszor lesüté szemét, majd ismét felveté, sokáig fontolgatta, hogy mit feleljen, de nem tudott mást felelni ennél:

— Valóban mondja?

— Oh, gróf ur! — kiáltott Calistó neheztelve. — Ugy tünik fel ön előtt jáz én kéréssem, mint a tréfáni akarnék?

— Nem, nem, — felelé a gróf. — Isten mentsen — de hittemre, a dolog oly váratlanul jött...

— Igen váratlanul, gróf ur; de nem új az érzélem, mit leánya iránt érek. Tudom hogy méltatlan vagyok rá, nagyon is méltatlan, de olyan értelemben, hogy a világ minden férfja méltatlan volna ilyen szépség — ilyen erény — ilyen ilyen fenkött szellemre.

Emanuel gróf mintha a felhőköl cseppent volna le. Nagy figyelemmel hallgatta az ifjut s néhány percnyi szünet után, mialatt a feleleten gondolkodott, így szólott:

— Ön igazságot szolgáltát Villa Cervia grófnőnek, s ezt köszönöm. De mondja csak Caselli ur, mikor született meg agyában az a gondolat, hogy nőül kéri?

— Ma, gróf ur, s mikor ezt elhatároztam, elgondoltam az akadályokat is, melyekre bukanni fogok.

— Nagy bölcsen tette; mert lássa, bizonyos dolgokat most mindjárt meg kell önnek mondom. Azt gondolom hogy ön, mint becsületes ember, semmit sem mondott leányomnak mást, mint...

— Semmit, gróf ur! — szakítá félbe Calistó. — Még nem szóltam neki semmit e szándékomról.

— Hiszem, s hasonló őszinteséggel felek önnek. Nem veszem tekintetbe többi sok okomat, melyek következtében kérését megtagadom, s melyeket az ön éleslátása kifog találni, eltekintek az ön jellemétől, — csak azt az egyet akarom most rögtön megemlíteni, Caselli ur, hogy elkésett: leányom kezét tegnap a fiatal Di Cardina marchesnek adtam.

Emanuel gróf nyugodtabbnak érezte magát, mikor ez utolsó szavakat kimondta. Calistó nyilatkozata úgy hatott rá, mint a derült égből a hirtelen villám csapás, az ő kérése megsértette nemesi érzületét, de nem bírta egyszerre elfelejteni Caselli iránti szeretetét. Másrészt felfogta, hogy mily gyötrelmek kínozhatták a szerelmes ifju szívét, mikor őt e kínos beszélgetésbe bevezette.

Azért többi oka közt csak ez egyet tudta Calistóval, hogy alázatos barátja nemese szívét megértse.

Calistónak agyára és szemire felhő terült, mit hasztalanul igyekezett azzal eloszlatni, hogy kezét végig simítá homlokán, imialatt mondá:

— Ah! ezt előre tudtam...

A gróf elhallgatott, kínos türelmetlenséggel várta a jelenet végét.

— S tudja ezt a grófnő? — kérdezte Calistó.

— Nem, — felelé az öreg gavallér, — de ma neki is megmondom s úgy fogom neki Di Carviana marchesét bemutatni mint jegyesét.

— Hogyan, gróf ur? — kiáltott fel Calistó, nem bírva tovább tartani. — A nélkül, hogy mondana neki valamit a nélkül hogy megkérdezné előbb: beleegyez-e szíve?

Most az öreg Emanuel olyannak tünt fel, a milyen valóban volt; a nemes büszke váur, a ki előtt Calistó szegény pitebejus vagy a hogyan most szoktuk mondani szegény polgár volt.

— Caselli ur, — mondá felállva — az én leányom a Di Villa Cerviak véréből való, s a mit atyja tesz, jól van tőve számára. — Sajnálom, hogy erre em ékeztetnem kellett önt.

— Bocsásson meg, gróf ur, — válaszolá Calistó, ki e kínos párbeszéd alatt egy kis erőt merített. — Jól tudja, hogy én e vesztélyes játékban nyugalmat, életemet kockáztatom. Legyen nagylelkű, engedje, hogy bevégezzem, a mit elkezdtem.

Emanuel gróf fejével intett, mi azt jelenté: beszéljen, s leült.

— Gróf ur, — mondá Calistó ünneplésen, — jól tudom, hogy semmi sem vagyok az ön szemé előtt; de az ön által felhozott ok nagyon csekély ily roppant fontos dologban. Bocsánat, ezzel sem serten, sem ócsárolni nem akarom a mit tesz. De leányát kimondhatatlan, végtelen szerelemmel szeretem. Ha azt hiszi, hogy ez nem értéktelen érv leánya boldogságát illetőleg, akkor hallgasson meg. Önhöz és hozzá méltó ember lesz belőlem. Szegény vagyok, a számomra fennmaradt 40 ezer lirát nem is merem számításba hozni; de sok őszinte s magas állásu barátom van. Tágas ut van előttem, melyen haladni elhatároztam, de enyéim halála megakadályozott. Sokféle tudományok birtokában vagyok, Európa főbb nyelveit értem. Lelkemre esküszöm, gróf ur, ember lesz belőlem.

Mikor ezeket az ifju határozottan s ékesen elmondotta, elhallgatott, s egyik kezével, a falhoz támaszkodva, emelt homlokkal, nyugodt tekintettel várta a gróf tekintetét.

Ezt az ifju beszédje igen megrázt; de ha modora előékenyebbé vált is irányában, szándékai nem változtak meg.

— Hiszem, barátom, — mondá. — De mindez önnek...

A gróf nagyon izgatott, volt, nem bírta befajezni.

— Folytassa! — mondá Calistó. — Ne féljen, hogy megsért, utolsó cseppig kiürítem e kelyhet.

— No jól van, de ne essék zokon őszinteségem; — válaszolá Emanuel gróf. — Mind ezek nem szerethetik meg önnek azt az állást, mit egyedül a születés ad. Nem azért, mintha én az embereket két osztályba sorozva gondolnám, mintha két külön fajnak tekinteném. Az isten őrizzen. A mi engem illet, nem vagyok az előítéleték rabja, sőt ellenkezőleg, nagyon is filozóf vagyok; de családom... őseim szokása... Hogy vonhatnám ki magamat a hozzá hasonló ranguak törvénye alól?

Di Villa Cervia gróf ez utolsó érve után nem volt több remény; jól érezte ezt Calistó, kinek bátorsága és ereje tünni kezdett.

— Gróf ur, nincs több semmi mondani valóm. Az isten áldja meg.

— Elmegy? — kérdezte a gróf, mialatt újra felállt, hogy bucsut vegyen tőle.

— Igen, és remélem nem fog rám neheztelni, ha többé nem lépek a kastélyba...

Az öreg gavallér meghatotta Caselli nemes ajánlata; de miután Cecilia kezét megtagadta tőle, nagyon természetes volt, hogy ő vegye át a beszédet.

— Mit mondott? Az ön szándékát nagyon is helyén találom. A történetek után természetes, hogy nem fogjuk egymást látni... legalább egy időre. Engedje meg, hogy méltónak nyilatkoztassam önt a bizalomra, melyet önbé helyeztem. Olyan lélektől, mint az öné, nem vártam kevesebb lemondó erőt. Isten önnel hát, fiatal barátom, és bocsásson meg. (Folyt. köv.)

MENETREND.

(Október 1-től.)

Debreczentől indul:

B.-pest—N.-Várad felé (gyv.)	d. e.	8 ó. 27 p.
" "	d. u.	1 ó. 5 p.
" "	(csak N.Várad felé)	3 ó. 35 p.
" "	este	10 ó. — p.
Szatmár felé	d. u.	3 ó. 30 p.
" "	(gyors v.)	este 8 ó. 04 p.
" "	éjjel	2 ó. 50 p.
Kassa felé	d. e.	6 ó. 31 p.
" "	este	7 ó. 40 p.
Náuás felé:	m. á. v. indóh.	d. u. 3 ó. 22 p.
" "	reggel	5 ó. 28 p.
" "	d. u.	3 ó. 38 p.
" "	reggel	5 ó. 44 p.

Debreczenbe érkezik:

Budapest—N.-Váradról érke.	éjjel	2 ó. 35 p.
" "	(csak N.-Várad felé) reggel	7 ó. 34 p.
" "	d. u.	3 ó. 07 p.
" "	(gyorsv.) este	7 ó. 19 p.
Szatmárról	reggel	8 ó. 15 p.
" "	délbe	12 ó. 21 p.
" "	este	9 ó. 35 p.
Kassáról	reggel	8 ó. 06 p.
" "	este	9 ó. 11 p.
" "	(m. á. v. indóh. reggel)	8 ó. 01 p.
" "	este	6 ó. 05 p.
Nánásról:	(vásártér reggel)	7 ó. 53 p.
" "	este	5 ó. 56 p.

Budapestről Debreczenbe indul:

reggel	7 ó. 35 p.
d. u. (gyorsvon.)	2 ó. —
este (gyorsv.)	9 ó. 25 p.

DEBRECENI VÁROSI SZÍNHÁZ.

Holnap, kedden, 1891. Február 17.

páros bérletben:

CSIKY LÁSZLÓ jutalomjátékával:

Petőfi halála.

Látványos színmű 5 felv.

Felelős szerkesztő és kiadó laptulajdonos:

Vértesi Arnold.

Főmunkatárs Karczag Vilmos.

Eladó.

Az egyháztéren levő 339. és 340. sor-számu házak

ondódi és ujosztásu földjei eladó k.

Értekezhetni Zádor Lajos ur üzletében, vagy Des Combes Henrik ügyvéddel Piacz-utca 2145. sz. a.

Széna eladás.

Alólírott Geszterédi tagjában (Fehértől mellett) mintegy 500 m. mázsa első rendű gypszeňa kapható, akár elszállítás, akár helybeni föletetésre, mely esetben szalma is rendelkezésre áll.

Nyíry János

Geszteréd, posta: Nyírbalkány.

leszállított árakban

OSZI és TÉLI

női ruha szövetek,

cretonok és zeffirek

Bosznay J. és Társa

DEBRECZENBEN.

Árverési hirdetmény.

Rosen Gyula ur megkeresésére ezenel közlirre teszem, hogy a tőle Weinberger Mórítz által 366 forintért megvásárolt, de a 46/1891. úgyszámu közjegyzői intvény daczára át nem vett két ló és pedig: egy kajla fülü pej kanca és egy barna pej herélt közbenjöttöm mellett nyilvános árverésen folyó hó 17-én délelőtti 10 órakor a lóvásártéren a legtöbbet ígérőnek becsáron alól is a keresk. törvény 351 §-a értelmében el fognak adadni.

Mire a venni szándékozók meghivatnak.

Debreczen 1891. évi febr. hó 15. (P. H.)

Paksy Imre, kir. közjegyző.

996. 1891.

Árverési hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város Tanácsa részéről közlirre tétetik, miszerint a város tulajdonát képező piac-kisuj-utczai mézszárszékek és pedig az I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X. XI. XII. XIII. XIV. XV. XVI. XVII. XVIII. és XIX. számúak, tehát összesen 19 mézszárszék, f. 1891. évi márczius hó 4-ik napján, d. e. 9 órakor a városháza nagytermében tartandó nyilvános árverésen, f. 1891. évi Julius hó 1-től 3 évre, tehát 1894. évi Junius hó 30-ig terjedő időre, a város számvevő hivatalánál megtekinthető feltételek mellett haszonbérbe fognak adadni. Míról az árverelni óhajtok azzal értesittetek, hogy a kikialtási árak 10%-át bánatpénzül az árverelő bizottság kezéhez készpénzben letenni tartoznak.

Debreczen, 1891. Február 9.

A városi tanács.

Mindenféle vizi betegség ellen, ugymint az ezekből eredő betegségek: sárgaság, lép és májdaganatok, légzési nehézségek stb. legjobb szer, a hírneves

Hydropsin

(orvosoktól ajánlva)

Grobstein See-gyógyszertára Gmunden gyógyhely, felső Ausztria.

Egy üveg ára gyógyhasználati utasítással 1 fit. Csomagolással 1 fit 20 kr.

„Kegyelet“ temetkezési intézet Debreczen.

Azon nagymérvű kegyes pártfogás és támogatás, melyben engem a nagyérdemű gyászoló közönség szives volt huzamos időn át folytonosan részesíteni, valamint üzleti összeköttetésemnél fogva oly előnyös helyzetbe jutottam, hogy a gyászoló feleknek ugy a legszerényebb, mint a legnagyobb igényeihez mérten a temetésekhez szükséges cikkeket rendkívül leszállított árban szolgálhatom.

Hogy erről a nagyérdemű közönséget meggyőzzem, bátor vagyok az általam felállított különböző osztályu temetések áráiról szóló és minden nagyságu temetést részletesen kitiintető árákról összeállított árjegyzőket tiszteletteljesen bemutatni és pedig:

Table with columns for coffin types (III-IX) and prices. Includes a vertical label 'Négy rejtő ércz és művirág koszorukban.' and a vertical label 'Videki megrendeléseknél a sorozat s osztály jelölendő.'

Tájékozásul bátor vagyok a n. é. közönség figyelmét még a következőkre tisztelettel felhívni.

A nagyérdemű közönség bizonyára többször volt szemtanuja olyan eseteknek, a midőn embertársaink nem önhibájuk, hanem a sors mostoha végzete folytán jutottak nyomorba s mindenkitől elhagyatva haláluk után senki által nem kísérve, talyigán hurezoltattak ki.

Hogy ily eseteknek eleje vételessék, felállítottam egy temetési osztályt, a mely például a fentjelzett O sorozat X osztálya szerint egy felnőtt egyén elakaratását

egy 2 lovas-kocsival együtt 4 fnt 35 krban

tünteti ki, mely osztályba egy koporsó, párna, ruha, sirásás és 4 deak vagy más felekezeteknél a legegyszerűbb szertartás beleértendő, megjegyzendő azonban miszerint a X osztályu temetések bármely sorozatának kiszolgálását minden egyes alkalomkor csakis egy a hatóság vagy bármely testület által kiállított szegénységi bizonyítvány alapján eszközölöm.

De kiterjedt figyelmem oly embertársaimra is kik anyagi helyzetüknél fogva költségesebb temetést nem rendelhetnek meg, ezek részére a IX-ik osztályt állítottam fel, mely az O sorozat szerint egy felnőtt egyén részére csak

8 fnt 50 krba kerül gyászkocsival együtt.

Továbbá vagyok bátor a n. é. közönséget azon körülmény figyelembe vételére is felkérni, miszerint minden költségesebb temetésknél és egy bizonyos összegig rugó vásárlásoknál a gyászkocsit ingyen szolgálom ki és pedig oly formán, hogy

- a VIII-ik osztálynál már 10 frtig
a VII-ik " " 15 "
a VI-ik " " 20 "
az V-ik " " 30 "
a IV-ik " " 40 "
a III-ik " " 50 frtig terjedő vásárlásnál

lesz a két fogatu gyászkocsi előállitva.

Megemlíteni kívánom, miszerint a IX-ik osztálytól lefelé a IV-ig minden osztályhoz egy koporsó, szemfedél, lepedő, párna, ruha, harisnya, sapka vagy fejdisz és az osztálynak megfelelő szabadiszítések beleértendőek.

A III-ik osztályhoz a fentemlittettek kívül még 100 gyászlap és egy külső koporsó lesz kiszolgáltatva, amennyiben a III-ik osztályhoz már vagy egy ércz vagy bármilyen színű bársony vagy atasszal bevont koporsót szolgálók ki.

Ezen osztályokon kívül még egy II-ik és I-ső, valamint egész dísztemetések is eszközöltetnek, melyeket azonban terjedelmes körülírás és nagyobb költség kimelés tekintetéből kénytelen vagyok e helyen kihagyni, azonban bárki a nyomtatott és minden egyes osztályhoz tartozó szabadiszítést és ravatalozást határozottan kitiintető rajzokat üzletben bármely perczben megtekintheti.

A midőn a nagyérdemű közönségnek irányomban tanusított eddigi figyelmét megköszönöm, vagyok bátor azon alázatos kérelemmel a n. é. közönséghez fordulni, miszerint becses bizalmába továbbra is megtartani kegyeskedjék.

Kiváló tisztelettel

Fischer János